

Yrker og næringer blant nye mottakere av uføretrygd og arbeidsavklaringspenger

Nye mottakere av uføretrygd og arbeidsavklaringspenger (AAP) i 2020

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2022/19

Aslak Hetland, Arve Hetland og Tor Morten Normann

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 25. mai 2022

ISBN 978-82-587-1524-2 (trykt)

ISBN 978-82-587-1525-9 (elektronisk)

ISSN 0806-2056

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Arbeidsavklaringspenger (AAP) og uføretrygd er viktige ordninger for personer som av helsemessige årsaker ikke kan være i arbeid, eller har reduserte muligheter til å arbeide. Kunnskap om hvem som har behov for og mottar disse ordningene er etterspurt, ikke minst hvilken yrkes- og næringsbakgrunn personene har hatt. Målet med denne rapporten er å kartlegge yrkes- og næringsbakgrunn for nye mottakere av uføretrygd og arbeidsavklaringspenger, og den drøfter ulike tilnærminger og datakilder som kan benyttes til dette.

Rapporten er finansiert av Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Statistisk sentralbyrå, 16.05.2022

Ann Kristin Brændvang

Sammendrag

Arbeidsavklaringspenger (AAP) og uføretrygd er to sentrale ytelser i det norske velferdssystemet, som begge gir inntektssikring for personer som av helsemessige årsaker har reduserte muligheter til å være i arbeid. Yrkesbakgrunnen til nye mottakere av disse ytelsene kan bidra til å belyse sammenheng mellom yrkesaktivitet og tap av arbeids- og inntektsevne, og denne rapporten beskriver hvilke yrker og næringer nye mottakere av AAP og uføretrygd har hatt før mottak av ytelsene.

I alt 16,1 prosent av de nye uføretrygdede i 2020 har ikke hatt noe registrert yrke tilbake til 2009. De største andelenene finner vi naturlig nok i de yngste aldersgruppene som i mindre grad har hatt muligheten til å etablere seg i arbeidslivet. Andelen uten registrert yrke er noe mindre blant mottakere av AAP, 14,9 prosent. Både blant uføretrygdede og mottakere av AAP er det bakgrunn fra salgs- og serviceyrker som er det klart mest dominerende yrkesfeltet, henholdsvis 28,0 og 29,8 prosent av de nye mottakerne i 2020. Her finner vi pleie- og omsorgsarbeid som det største yrkesområdet, men det er også en stor andel av salgstryker. Det nest største yrkesfeltet er akademiske yrker med 12,5 og 12,9 prosent av de nye mottakerne av henholdsvis uføretrygd og AAP.

Det er en tydelig kjønnsforskjell der nesten 4 av 10 nye kvinnelige mottakere av ytelsene kommer fra salgs- og serviceyrker. Blant nye mannlige mottakere i 2020 var også salgs- og serviceyrker det mest vanlige yrkesfeltet, men her er de nye mottakerne noe jevnere fordelt på de resterende yrkesfeltene med blant annet en stor andel også blant prosess- og maskinoperatører og håndverkere.

Når vi sammenligner yrkesfordelingen blant nye mottakere av uføretrygd og AAP med alle lønnstagerne i alderen 18-67 år, finner vi at salgs- og serviceyrker er det klart mest overrepresentert yrkesfeltet. Andelen nye mottakere av uføretrygd og AAP fra salgs- og serviceyrker er omtrent 13 prosentpoeng høyere enn andelen lønnstagerne i alderen 18-67 år i 2020. Selv om akademiske yrker er det nest største yrkesfeltet blant nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP, er det også det mest underrepresenterte yrkesfeltet.

Disse funnene er basert på en kartlegging av det sist registrerte yrket i november over en tiårsperiode før mottaket av ytelsen, men det finnes flere alternativer for å kartlegge yrkesbakgrunnen. En mulighet som diskuteres i rapporten, er en mer detaljert kartlegging av sist registrerte yrke på månedsnivå. Denne datakilden er imidlertid noe begrenset fordi opplysningene om yrke ikke strekker seg lenger tilbake enn fem år. Siden mange mottakere reduserer yrkesaktiviteten lenge før mottak av AAP eller uføretrygd, gir denne kilden en stor andel med uoppgitt yrke.

I rapporten diskuteres det også om det bør være ulike betingelser knyttet til det siste yrket. Nye uføretrygdede og mottakere av AAP får fastsatt et tidspunkt når inntekts- eller arbeidsevnen ble vurdert til å være nedsatt med minst halvparten, men en kartlegging av siste yrke betinget av uføretidspunktet gir oss en stor andel uten registrert yrke. Vi har også kartlagt yrker tettest mulig opp mot det året mottakerne sist hadde en yrkesinntekt over 2G. Også da ender vi opp med en langt større andel med uoppgitt yrke. I tillegg viser rapporten at uføretidspunktet ikke nødvendigvis er sammenfallende med reduksjon i yrkesinntekt, og at en del reduserte sin yrkesinntekt lenge før mottaket av ytelsene.

Siden de alternative metodene for kartlegging av yrker øker andelen uten et registrert yrke, samtidig som den relative fordelingen mellom yrkesfelt ikke endrer seg vesentlig sammenlignet kartleggingen basert på sist registrerte yrke, konkluderer vi med at sist registrerte yrke over en tiårsperiode før mottak av ytelsen antagelig er den beste metoden for å kartlegge siste yrke og næring for nye mottakere av uføretrygd og AAP.

Abstract

Work Assessment Allowance (WAA) and disability benefit are important elements in the Norwegian welfare state, as replacement of labour marked income for persons whose employment is restricted by impaired health. To better understand why some experience reduction in the ability to work and earn income from employment, occupational background may be important. In this report, we describe the occupational background for new recipients of WAA and disability benefit.

For a total of 16.1 per cent of the new recipients of disability benefits in 2020, no occupation was registered from 2009 on. This is of course most prevalent among the youngest recipients, as they had less opportunity to establish themselves in the labour market. Among new recipients of WAA in 2020, 15 per cent had no registered occupation during the same period. Background from occupations labelled as service and sales workers was most common for new recipients of both disability benefit and WAA, 28,0 and 29,8 per cent respectively. Many of these were personal care workers, but we also found quite a few sales workers. The second most common was background from occupations labelled as professionals, 12,5 and 12,9 per cent of the new recipients of disability benefit and WAA, respectively.

Difference between sexes is obvious, almost 4 out of 10 female recipients had been sales and service workers. Among new male recipients, sales and service was also the most prevalent, but males were still more evenly distributed among other occupational groups. We found considerable numbers from plant and machine operators and assembler, and craft and related trade workers.

Sales and service workers were significantly overrepresented when comparing the distribution of occupations among new recipients of disability benefit and WAA to the distribution among all wage earners. The share of new recipients coming from these occupations was approximately 13 percentage points higher than among all wage earners in 2020. Even though professionals were the second largest occupational group among the new recipients, this occupational group was the most underrepresented.

These findings are based on last registered occupation in November during a ten-year period preceding the reception of one of the benefits. In the report, we also discuss other alternative methods for mapping occupational background for new recipients. One possibility discussed, is using registered occupation monthly. The data source for monthly information only covers a five-year period, and since quite a few of the recipients reduce their employment a long time before receiving disability benefit or WAA, this method results in a large share of no registered occupation.

We also discuss possible additional conditions for the registration of occupation. For all new recipients of disability benefit or WAA, a date for the reduction of work- or income ability is registered. Conditioning the registration of occupations on this date also increases the share with no prior occupation significantly. Equally, mapping occupations based on the last year with labour marked earnings above 2G (basic amount in the national insurance system) also leads to an increase in the number with no registered occupation. The report also indicates that the date for reduction of work- or income-ability and the reduction of labour marked earnings does not necessarily correspond.

Since alternative methods increase the share with no registered occupation, while the relative distribution of occupations is not altered compared to the prior mentioned mapping based purely on last registered occupation, we conclude that the best method for statistics is last registered occupation and industry over a ten-year period preceding the reception of disability benefit or WAA.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og forholdet til arbeid	7
1.1. Sammenhengen mellom yrke og helse – næring og helse	8
2. Datakilder og -behandling	11
Viktige begrep og definisjoner	12
Sentrale datakilder	13
3. Nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP	14
3.1. Nye uføre og nye mottakere av AAP i 2020.....	14
3.2. Første uføretidspunkt	15
4. Yrkestilknytning	17
4.1. Siste år med yrkestilknytning	17
5. Yrke og uførhet	19
5.1. Sist registrerte yrke, år	19
5.2. Sist registrerte yrke, måned	22
5.3. Yrke i det siste året med yrkestilknytning	24
5.4. Yrke like forut for uføretidspunkt.....	27
5.5. Over- og underrepresentasjon av yrker	29
6. Næring	32
6.1. Sist registrerte næring	32
6.2. Hvor finner vi de selvstendige?	36
6.3. I hvilke næringer finner vi de ulike yrkene?	36
7. Oppsummering	38
Referanser	40
Vedlegg A: Vedleggstabeller, yrkesfordeling	41
Figurregister	49
Tabellregister	50
Tallgrunnlag til figurer	51

1. Arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og forholdet til arbeid

Høy deltagelse i arbeidslivet er et uttalt mål i norsk politikk. Selv om sysselsettingen i Norge er blant de høyeste i OECD-landene (NOU 2021), er det også høy andel i befolkningen som mottar helserelaterte ytelser (Pedersen mfl. 2019). Bekymringen har spesielt vært rettet mot unge mottakere av arbeidsavklaringspenger og uføretrygd (Bragstad 2018, Kann og Grønlien 2021). Dette er personer som på grunn av helse kan ha vanskeligheter med å etablere seg i arbeidslivet, men det er også viktig å fokusere på hvordan sviktende helse fører personer ut av arbeidslivet. I denne rapporten skal vi ta for oss den sistnevnte gruppen, ved å fokusere på hvilke yrker nye mottakere av arbeidsavklaringspenger og uføretrygd kommer fra.

Arbeidsavklaringspenger (AAP) og uføretrygd er to sentrale ytelser fra folketrygden med ulik innretning og ulike formål, men likevel med klare fellestrekk siden begge ordninger gir inntektssikring for personer som av helsemessige årsaker har reduserte muligheter til å delta i arbeidslivet og skaffe seg yrkesinntekter. AAP er en tidsbegrenset ordning som etter hovedregelen (per 2022) kan ytes i tre år, der målsettingen er å avklare arbeidsevnen til mottakeren. I prinsippet er det to utfall av AAP, der det ene er (fortsatt) deltakelse i arbeidslivet og det andre er overgang til uføretrygd. Uføretrygd er en mer permanent ytelse som gis til personer som varig blir stående helt eller delvis utenfor arbeid. Felles for begge ordningene er likevel at de kan kombineres med arbeid.

I og med at begge disse helserelaterte ytelsene er tett knyttet til arbeid og deltakelse i arbeidslivet, er det interessant å kartlegge hvilken yrkesbakgrunn mottakerne av disse ytelsene eventuelt har. En slik kartlegging kan bidra til å belyse sammenhengen mellom yrker og næringer og risiko for svekket helse og tap av arbeids- og inntektsevne. Det betyr likevel ikke at vi i denne rapporten kan si noe om den svekkede helsen er arbeidsrelatert. Selv om det er svært godt dokumentert at arbeidsmiljøet har betydning for noen sykdommer, er det ikke like entydige årsakssammenhenger for andre plager. Oversikter over arbeidsrelaterte plager er i hovedsak selvrapportert og egenvurdert (STAMI 2021). Når vi kartlegger hvilke yrker og næringer uføretrygdede og mottakere av AAP har jobbet i, sier vi ikke noe om *hvorfor* de har fått svekket helse.

Kartleggingen av yrker og næringer for mottakerne kan også belyse hvor personer som allerede har svekket helse jobber. En antagelse kan være at yrker og næringer med store muligheter for deltid kan tiltrekke seg personer som ikke har mulighet for å jobbe fullt. En annen antagelse kan være at personer med svekket helse har større utfordringer med å fullføre lange utdanningsløp, og derfor søker seg til jobber med mindre krav til formell utdanning. Det er imidlertid ikke et krav om å ha arbeidet for å motta ytelsene. Det vil alltid være en del personer som starter å motta ytelsene uten yrkeserfaring, spesielt i de yngre aldersgruppene.

Det er heller ikke gitt at mottakere av uføretrygd eller AAP slutter å jobbe, statistikk viser at henholdsvis [23,6 prosent av alle uføre](#) og [39 prosent av alle AAP-mottakere](#) i ulik grad kombinerer mottak av ytelsen med å være i jobb i 2020. Hvilke yrker og næringer de jobber i, vil naturligvis henge sammen med hvor de eventuelt var i arbeidslivet før de startet mottak av ytelsen. Selv om denne rapporten ikke vil si noe om hvilke yrker og næringer de uføre jobber innenfor, se heller Fedoroshyn og Normann (2021), vil det likevel gi en pekepinn ved at vi beskriver hvor de kom fra.

Uansett hvilke antagelser man gjør for sammenhengen mellom yrkesaktivitet og svekket helse, vil det være nødvendig å sammenligne tidligere yrker og næringer for mottakere av uføretrygd og AAP med en fordeling blant befolkningen totalt. Bare slik kan man si om mottakerne av disse ytelsene er over- eller underrepresentert i enkelte yrkes- eller næringsgrupper. Dette skal vi også komme inn på i denne rapporten.

1.1. Sammenhengen mellom yrke og helse – næring og helse

Helseplager er ofte et resultat av samspillet mellom en rekke ulike faktorer, der arbeidet kan være en kilde. Sammenhengen mellom arbeid og sykdom kan være vanskelig å påvise, men forskning viser at sysselsatte blir utsatt for fysiske, kjemiske, mekaniske, psykososiale eller organisatoriske faktorer i arbeidsmiljøet som kan påvirke helsen (Knardahl mfl. 2016). Påvirkningen vil kunne være forskjellig i ulike yrker. For eksempel må helsearbeidere ofte utføre løft i ubekvemme stillinger og har et arbeid som preges av høye emosjonelle krav mens ledere kan ha lange arbeidsuker og krav i jobben som forstyrrer privatlivet (STAMI 2021).

Norge har tre sentrale kilder til opplysninger om arbeidsrelaterte sykdommer. Skader og sykdommer som klart skyldes forhold på arbeidsplassen godkjennes som yrkesskade. Arbeidsgiver har i den forbindelse plikt om å melde fra til NAV, og yrkesskader utløser særfordeler fra folketrygden og fra yrkesskadeforsikring tegnet av arbeidsgiver. Yrkesskader har strengere kriterier enn det man ofte regner som arbeidsrelaterte sykdommer. Blant annet er i hovedsak ikke de dominerende diagnosegruppene blant mottakere av AAP og uføretrygd slik som belastningssykdommer i muskel og skjelett eller psykiske lidelser regnet som yrkesskade. Bare [3 prosent av mottakere av uføretrygd](#) i 2021 hadde ytelsen som følge av yrkesskade. Leger har også plikt til å melde fra til Arbeidstilsynet om sykdommer de antar er arbeidsrelaterte. Arbeidstilsynets register over arbeidsrelatert sykdom domineres av andre diagnoser enn de vanligste blant mottakere av AAP og uføretrygd. Arbeidstilsynet antar at det er en viss underrapportering av arbeidsrelaterte sykdommer, og at dette registeret ikke kan brukes for å anslå [omfanget av arbeidsrelatert sykdom](#). Pasientutredningsregisteret ved STAMI viser en oversikt over arbeidsmedisinske pasientutredninger i Norge. I registeret er astma og kols de vanligste diagnosene blant pasientene som er utredet. Muskel- og skjelettlidelser eller psykisk sykdom var registrert i kun 1-2 prosent av pasientene. Forklaringen er trolig at dette ikke godkjennes som yrkessykdom i Norge (Aarhus og Mehlum 2017).

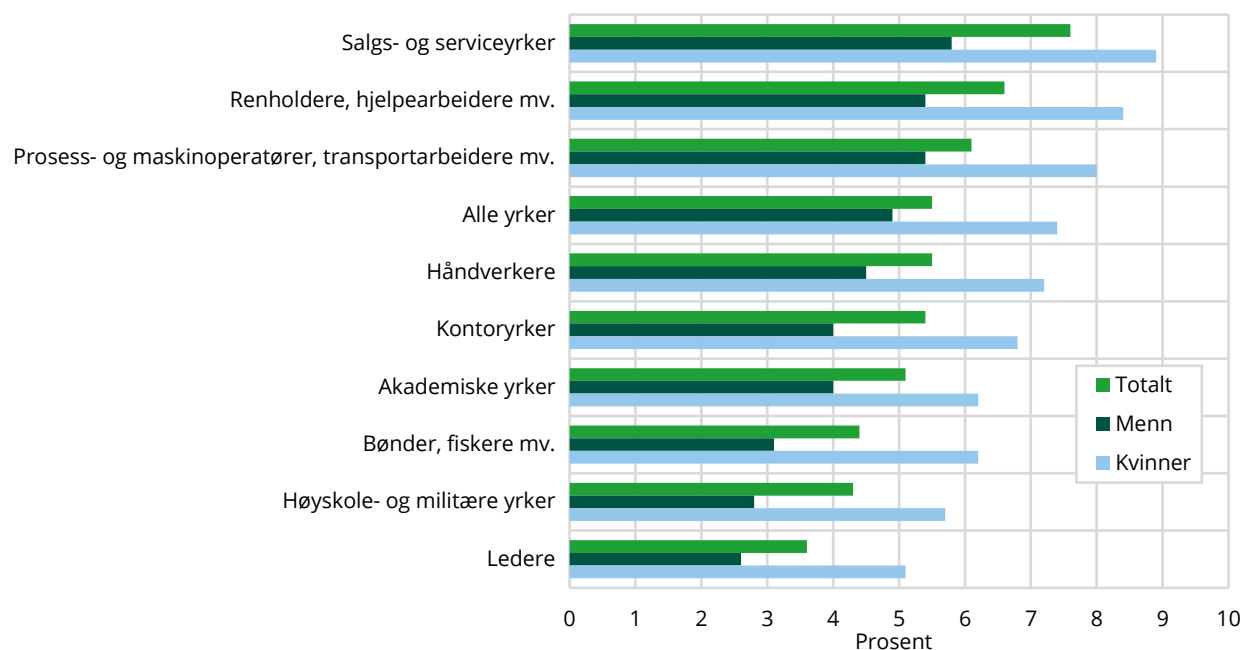
En vanligere betydning av arbeidsrelatert sykdom er at det omfatter plager som er forårsaket eller forverret av arbeid. Oversikter over denne typen arbeidsrelaterte sykdommer er i hovedsak selvrapportert og egenvurdert. STAMI finner at muskel- og skjelettplager og psykiske lidelser er de mest vanlige arbeidsrelaterte sykdommene. Omtrent 7 av 10 sysselsatte oppgir å ha hatt muskel- og skjelettplager den siste måneden og andelen med arbeidsrelaterte plager er 38 prosent. Andelen av de sysselsatte som rapporterer om psykiske plager er 22 prosent, og 11 prosent oppgir dette som arbeidsrelaterte plager. Det er store forskjeller mellom ulike yrker og næringer. Ansatte i fysisk slitsomme yrker som for eksempel sykepleiere, renholdere, frisører og byggere rapporterer langt oftere om arbeidsrelaterte muskel- og skjelettplager enn saksbehandlere og ledere. Overhyppighet av arbeidsrelaterte psykiske plager finnes hos profesjonelle kunstnere, kokk og kjøkkenassistenter og blant legere og psykologer (STAMI 2021). Rapporten er blant annet basert på [Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelse](#) som gir detaljerte oversikter over fysisk, ergonomisk og psykososialt arbeidsmiljø i ulike yrker og næringer. I tillegg kartlegges yrkesrelaterte helseplager og fravær blant sysselsatte.

Et typisk forløp for personer i arbeid som får redusert arbeidsevne, er at man starter med et sykefravær før man går over på arbeidsavklaringspenger hvis man ikke er friskmeldt etter ett år, og deretter går over på uføretrygd hvis arbeidsevnen viser seg å være varig nedsatt. For mottakere av arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd kan tidspunktet for når sykdommen har oppstått derfor ligge ganske langt tilbake i tid. Statistikk over sykefravær viser derfor naturlig nok i større grad enn statistikk over mottakere av arbeidsavklaringspenger og uføretrygd oversikt over hvilke yrker og næring de sykemeldte kommer fra.

Figur 1.1 viser det legemeldte sykefraværet i 4. kvartal 2020. Sykefraværsprosenten er definert som antall sykefraværsdagsverk som prosentandel av avtalte dagsverk. Her sammenlignes ni yrkesfelt

fordelt på kjønn. Uten å ta hensyn til andre kjennemerker som også kan skille lønnstakerne i de ulike yrkesfeltene, slik som blant annet alder, kan vi fastslå at det er relativt store forskjeller mellom yrker. Salgs- og serviceyrker er yrkesfeltet med det høyeste sykefraværet, og sammen med renholdsarbeidere, hjelpearbeidere mv. og prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv. trekker de gjennomsnittet for alle opp. Hvert av disse yrkesfeltene kan igjen deles opp i mer detaljerte yrkesområder, og i førstnevnte yrkesfelt er det spesielt pleie- og omsorgsarbeidere som trekker fraværet opp. Blant renholdsarbeidere, hjelpearbeidere mv. er det yrkesområdene renholdere og renovasjons- og gjenvinningsarbeidere som har høyest fravær, mens transportarbeidere og montører har høyest fravær i det siste yrkesfeltet.

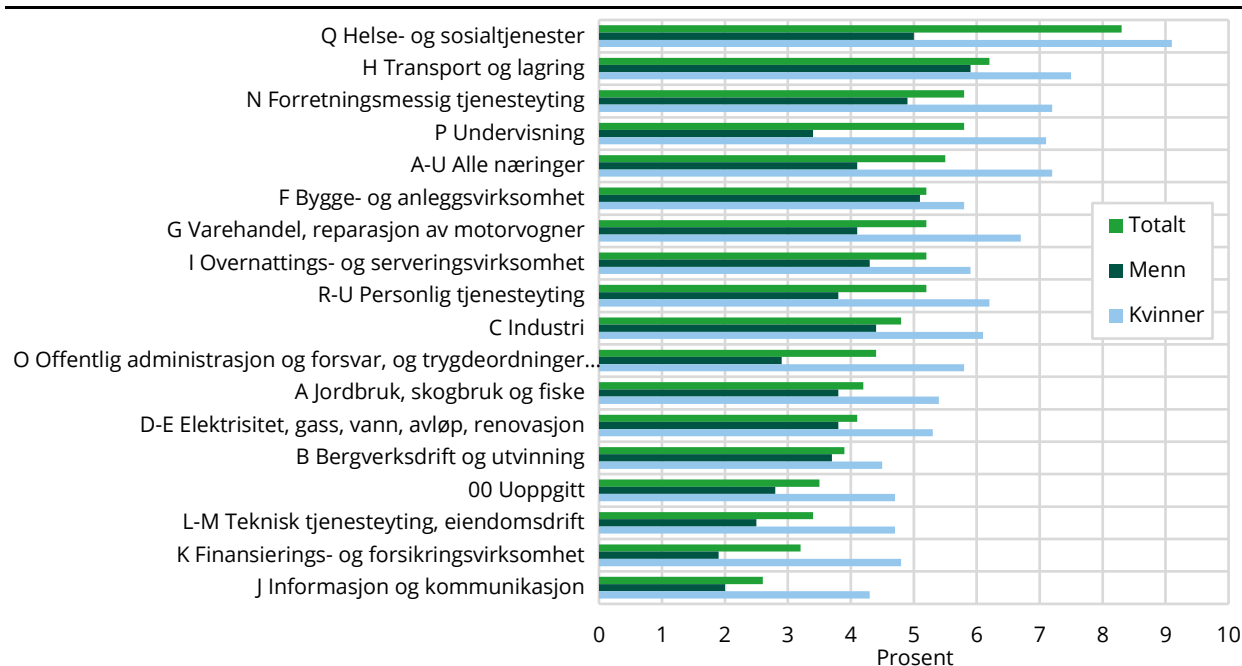
Figur 1.1 Sykefraværspersent for legemeldt sykefravær for lønnstakere (prosent), etter kjønn og yrkesfelt, 4. kvartal 2020

Kilde: [Sykefravær, Statistisk sentralbyrå. Statistikkbanktabell 12452.](#)

Forskjellen mellom næringer er enda større enn den er mellom yrker, og sykefraværspersenten varierer fra 8,3 prosent for helse- og sosialtjenester til 2,6 prosent for informasjon og kommunikasjon (Figur 1.2). Vi ser også en tydelig kjønnsdimensjon, der kvinner har høyere sykefravær i alle yrkes- og næringsgrupper. Forskjellene mellom yrkes- og næringsgruppene er imidlertid forholdsvis like for både kvinner og menn. De fleste yrker og næringer med høyt sykefravær for kvinner, har også høyt sykefravær for menn og tilsvarende for yrker og næringer med lavt sykefravær. Uten å ta hensyn til eventuelle andre sammensetningseffekter, er det derfor mye som tyder på at det også kan være forhold ved selve arbeidet som påvirker forskjeller i sykefraværet.

Figur 1.2 Sykefraværspersent for legemeldt sykefravær for lønnstakere (prosent), etter kjønn og næring, 4. kvartal 2020

Kilde: [Sykefravær, Statistisk sentralbyrå. Statistikkbanktabell 12440.](#)

Statistikk over mottakere av arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fordelt på yrke eller næring er som nevnt langt mer mangelfull. Det finnes ingen offisiell statistikk over mottakere av arbeidsavklaringspenger fordelt på yrke eller næring, men NAVs kvartalsvise statistikk over uføretrygdede inkluderer en oversikt over antall [nye mottakere etter næring](#) i desembertallene. Tabellen viser tilsvarende fordeling som sykefraværstatistikken med høye andeler i blant annet helse- og sosialtjenester, transport og lagring og forretningsmessig tjenesteyting.

2. Datakilder og -behandling

For å kunne si noe om hvilke yrker og næringer de som blir uføretrygdede og mottakere av AAP har hatt, trenger vi opplysninger både om mottakerne av uføretrygd og AAP og om yrke og/eller næring i forkant av at de mottar ytelsen. Telling av mottakerne diskuteres i kapittel 3, og opplysningene om mottakerne, enten det er uføretrygd eller AAP, er basert på administrative registre innhentet fra NAV. I disse kildene finner vi hvem som mottar uføretrygd eller AAP i et gitt år, hvem som er *nye* mottakere i et gitt år, og noen opplysninger om mottaket, for eksempel når mottaket startet.

Å finne yrke og næring i forkant byr på minst to omfattende utfordringer:

1. Det er flere kilder å velge mellom, med forskjellige styrker og svakheter.
2. En person kan ha hatt flere forskjellige arbeidsforhold i ulike yrker og næringer, med forskjellige varigheter.

Ut i fra formålet her er det nødvendig å potensielt se ganske langt bakover i tid for å finne aktuelle yrker og næringer. Årsaken er at ikke alle har jobbet helt opp til mottak av uføretrygd/AAP starter. Tvert imot vil en del ha sitt siste arbeidsforhold til dels lenge før oppstart av den aktuelle ytelsen.

Kildene som vurderes og er brukt i denne rapporten er:

- *A-ordningen*: A-ordningen, slik kilden er brukt her, består av innrapporterte og reviderte månedsdata for yrkesaktivitet tilbake til 2015, inkludert yrke og næring. Merk at yrke kun er tilgjengelig for arbeidsforhold; personer som er selvstendig næringsdrivende er registrert med en næring, men ikke et yrke. En fordel med å bruke a-ordningen er at denne kilden gir mulighet til å finne yrke/næring på månedsnivå som vil kunne gi oss opplysninger om yrke og næring helt opp til måneden mottaket av ytelsen starter. En annen fordel er at vi får med oss all yrkesaktivitet over hele året for alle individer, inkludert sommerjobber og liknende relativt kortvarig yrkesaktivitet.
- *System for persondata (SFP)*: Opplysning om yrke/næring i SFP er basert på a-ordningen fra og med 2015, men sammenstiller statuser i november og er ytterligere revidert. SFP har også statuser tilbake til 2009 basert på andre kilder enn a-ordningen, og gir dermed en lengre periode med yrkesopplysninger. Blant annet er yrkeskoder for noen selvstendige næringsdrivende imputert i perioden 2009-2014. I og med at det er forskjellige kilder for periodene 2009-2014 og 2015 og senere er det i noen grad et tidsbrudd fra 2014 til 2015. Tallene før og etter 2015 er derfor ikke direkte sammenlignbare, og endringer må tolkes med forsiktighet.

I kapittel 4 og 5 diskuterer vi forskjellige tilnærminger knyttet til hvilket yrke som velges, blant annet hvor langt tilbake i tid vi skal se for å finne et yrke og hvilken dato vi skal ta utgangspunkt i når vi skuer bakover for å finne yrke. Og vi ser på hvilke konsekvenser disse valgene får for resultatene.

Kvaliteten på yrkesopplysningene avhenger også av innrapporteringen som arbeidsgivere gjør om sine lønnstakere gjennom a-ordningen. Hvilken yrkeskode en stilling skal ha, bestemmes av arbeidsoppgavene. Det vil si at yrkeskoden skal tilsvare konkrete arbeidsoppgaver, ikke utdanning hos den enkelte, type ansettelsesforhold, kontrakt, lønn eller bransje. Arbeidsgivere rapporterer 7-siffer yrkeskode etter [gammel standard for yrkesklassifisering \(STYRK98\)](#) i [a-ordningen](#). SSB foretar en omkodning av alle 7-sifferkodene til 4-siffer STYRK-08. Denne tabellen viser omkodningen: [Korrespondansetabell mellom yrkeskatalogen, basert på STYRK-98, og STYRK-08](#).

SSB mangler opplysninger om yrke for utenlandske oppdragstakere som kun er rapportert til [Skatteetatens Oppdrags- og arbeidsforholdsregister](#). Feil i rapporteringen gjør også at SSB mangler yrkesopplysninger for en del arbeidsforhold. I tillegg var det frivillig for arbeidsgivere å

rapportere yrkeskode i a-ordningen for gruppen [frilansere, oppdragstakere og honorarpersoner](#) fra 2015 til mars 2019. Fra og med april 2019 var yrkeskode obligatorisk også for denne gruppen. Sistnevnte bidrar til en stor nedgang i antall med uoppgitt yrke mellom 2018 og 2019.

I tillegg til yrke og næring ønsker vi også å vurdere graden av yrkesaktivitet. I denne rapporten har vi valgt å gjøre det ved å se på det inntektsbaserte begrepet *yrkestilknytning* (se tekstboks under). For å finne yrkestilknytningen kobler vi på data fra inntektsstatistikk som gir oss mulighet til å finne informasjon helt tilbake til 1993.

Viktige begrep og definisjoner

Yrkeskoder: I denne rapporten blir yrker kodet i henhold til [standard for yrkesklassifisering \(STYRK08\)](#). Standarden er basert på den internasjonale standarden for yrkesklassifisering som ILO har utarbeidet (International Standard Classification of Occupations - ISCO 08). Yrkesstandarden har en hierarkisk inndeling, og det legges vekt på likhet i arbeidsoppgaver heller enn utdanning, type ansettelsesforhold, kontrakt, lønn, bransje eller næring. Arbeidsoppgaver som er karakterisert ved mange likhetstrekk danner yrker (4-siffer). Disse 406 yrkene er gruppert i 121 yrkesgrupper (3-siffer), som igjen er samlet i 42 yrkesområder (2-siffer). Den mest overordnede inndelingen er 10 ulike yrkesfelt (1-siffer). Det mest detaljerte nivået (4-siffer) vil normalt inneholde flere enkeltyrker og enda flere yrkestitler.

Næringskoder: Næring er kodet i henhold [standard for næringsgruppering \(SN2007\)](#). Standarden er i første rekke en statistisk standard. Grunnlaget for standarden er EUs standard NACE. Den danner grunnlag for koding av enheter etter viktigste aktivitet i Statistisk sentralbyrås bedrifts- og foretaksregister og for enheter i Enhetsregisteret.

Yrkestilknyttet: Baserer seg på inntekts- og formuesstatistikken, der en person regnes som yrkestilknyttet dersom årlig yrkesinntekt, som er summen av lønn og netto næringsinntekt, er større enn to ganger [folketrygdens grunnbeløp \(G\)](#). Sykepenger og foreldrepenger er inkludert i yrkesinntekten som legges til grunn her.

Sysselsatte: Personer som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken, samt personer som har et slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende pga. sykdom, ferie, lønnet permisjon e.l. Personer som er inne til førstegangsmilitær- eller siviltjeneste regnes som sysselsatte. Personer på sysselsettingstiltak med lønn fra arbeidsgiver klassifiseres også som sysselsatte. Dette følger anbefalingene fra den internasjonale arbeidsorganisasjonen ILO. For sysselsatte med flere arbeidsforhold i referanseuken, fastsettes ett som det viktigste. Opplysninger om personenes yrke og næring som benyttes i denne rapporten gjelder det viktigste arbeidsforholdet. Sysselsatte omfatter lønnstakere og selvstendig næringsdrivende.

Lønnstaker: Alle som mottar kompensasjon for arbeid i form av lønn o.l. Lønnstakere omfatter arbeidsforhold av typen ordinære og maritime samt arbeidsforhold som frilanser, oppdragstaker og personer som mottar honorar. For lønnstakere med flere arbeidsforhold er ett av arbeidsforholdene fastsatt som det viktigste (hovedarbeidsforholdet).

Selvstendig næringsdrivende Sysselsatte som ikke er lønnstakere, men som identifiseres som selvstendig næringsdrivende ved hjelp av opplysninger i skattemeldingen.

Hovedarbeidsforhold: I System for persondata (SFP) gjelder kjennetegn ved arbeidsforholdet/virksomheten for sysselsatte bare gjelder deres hovedarbeidsforhold.

Sentrale datakilder

Tryggedata fra NAV: Data om mottak av uføretrygd og arbeidsavklaringspenger hentes fra NAV, og opplysningene stammer fra NAVs saksbehandlingssystemer PESYS og Arena. Se også informasjon på [NAV sine hjemmesider](#).

System for persondata (SFP): Årsdata om yrker og næringer i perioden 2009-2019 er hentet fra [System for persondata](#). Dette systemet består av registre som inneholder data for områder som arbeidsmarked, utdanningsaktivitet og velferdsordninger som er ment å kompensere for manglende arbeidsinntekt. I SFP finnes det også demografiske bakgrunnsvariabler, slik som kjønn og alder. De fleste variabler hentes direkte fra de forskjellige grunnlagsregistrene, mens enkelte blir konstruert ved å kombinere data fra ulike kilder. Tellingstidspunktet er 4. kvartal hvert år. De viktigste datakildene i SFP er SSBs registerbasert sysselsettingsstatistikk og utdanningsstatistikk (igangværende utdanning), Folkeregisteret og NAVs registre over arbeidsledige og personer på ulike tiltak og offentlige ytelser. Tallene for sysselsatte til og med 2014 er basert på data fra NAVs Arbeidsgiver-/arbeidstakerregister (Aa-registeret) og lønns- og trekkoppgaverregister (LTO-registeret). Fra og med 2015 er disse erstattet med a-ordningen. I tillegg til a-ordningen benyttes andre registre, der de viktigste er selvangivelsesregisteret administrert av Skattedirektoratet, registeret over vernepliktige fra Vernepliktsverket og Enhetsregisteret.

A-ordningen: Månedssdata om yrker og næringer i perioden 2015-2020 er hentet fra a-ordningen, som er en samordnet rapportering av lønns- og ansettelsesopplysninger til Skatteetaten, NAV og Statistisk sentralbyrå regulert av a-opplysningsloven. Data blir innhentet elektronisk og bearbeidet til statistikkgrunnlag av SSB. Se Om statistikken for [Sysselsetting, registerbasert](#).

Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger: Data om inntekt som danner grunnlag for yrkestilknytning er hentet fra [Inntekts og formuesstatistikk for husholdninger](#). Grunnlaget for statistikken er fremkommet ved å koble ulike administrative og statistiske datakilder for hele befolkningen per. 31.12. i inntektsåret. Inntektsopplysninger og biografiske opplysninger er hentet inn fra flere ulike kilder fra blant annet Skatteetaten, NAV, Kostra og Lånekassen.

3. Nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP

I kartleggingen av yrkes- og næringsbakgrunnen for mottakere av uføretrygd og AAP, velger vi å avgrense oss til å se på nye mottakere i løpet av et kalenderår. Disse vil til enhver tid utgjøre en begrenset del av alle mottakere, og begrunnelsen for å avgrense på denne måten er tredelt.

Den ene er knyttet til at nye mottakere kommer fra en yrkes- og næringsstruktur som kan sies å representere den aktuelle situasjonen på arbeidsmarkedet.

Den andre begrunnelsen er mer praktisk og knyttet til tilgjengeligheten av data og datakvalitet. Spesielt når det gjelder uføretrygd kan mottakere lenge ha hatt en svak tilknytning til arbeidsmarkedet, og en eventuell yrkesaktivitet kan ligge svært langt tilbake i tid. Vi har i hovedsak kun tilgang på data om yrkes- og næringstilknytning tilbake til 2009. Dette gjelder ikke i samme grad for arbeidsavklaringspenger som ofte kommer i forkant av vurderingen om inntektsevnen er varig nedsatt, men vi velger likevel en enhetlig tilnærming for begge stønadene.

Til sist vil det ved etablering av tidsserier, der en ønsker å følge utviklingen over tid, være en fordel å bare sammenligne nye mottakere fra ett år til neste. Da kan man enklere kunne se endringer sammenlignet med en situasjon der alle mottakere fordeles etter tidligere yrke og næringer.

3.1. Nye uføre og nye mottakere av AAP i 2020

I SSBs offisielle statistikk over [mottakere av uføretrygd](#) defineres nye mottakere som personer med positivt vedtak om uføretrygd i et gitt kalenderår (t), men ikke i året før ($t-1$). Positivt vedtak betyr at retten til uføretrygd er innvilget, og at vedkommende mottar en ytelse. I noen ganske få tilfeller kan imidlertid personen ha så høy yrkesinntekt at hele trygdeytelsen midlertidig faller bort, samtidig som retten til uføretrygd beholdes.

SSBs offisielle statistikk over [mottakere av arbeidsavklaringspenger](#) definerer nye mottakere som personer som startet mottak av arbeidsavklaringspenger (AAP) i en gitt måned (m) i løpet av kalenderåret (t), men som ikke mottok i måneden før ($m-1$). I tilfeller der m representerer januar, vil $m-1$ representere desember foregående år ($t-1$). En person kan ha flere nye mottak av arbeidsavklaringspenger etter et opphold på minst en måned i løpet av året, men telles da likevel kun en gang som ny mottaker.

I denne rapporten ser vi på nye mottakere i 2020. Da kom det 27 517 nye mottakere av uføretrygd og 62 233 nye mottakere av AAP. Det er også en viss overlapp mellom disse gruppene, noen personer kan komme inn på AAP og bli avklart til uføretrygd i løpet av samme år. I 2020 gjaldt dette 3 800 personer, noe som betyr at 6 prosent av alle nye mottakere av AAP også ble nye mottakere av uføretrygd samme året. Sett fra motsatt synsvinkel var 14 prosent av alle nye uføre i 2020 også nye mottakere av AAP samme år. Når vi etter hvert ser på tidligere yrker og næringer for nye mottakere, vil dermed 3 800 personer være med både i tabeller som dekker nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP.

Tabellene 3.1 og 3.2 gir en oversikt over nye mottakere av henholdsvis uføretrygd og AAP fordelt etter kjønn og alder. Med unntak av nye uføre under 25 år, er kvinner i klart flertall i alle aldersgrupper for både uføretrygd og AAP. Tabellene viser også en litt ulik aldersprofil for de to ulike ordningene, der nye uføretrygdede i gjennomsnitt er eldre enn nye mottakere av AAP. I gjennomsnitt var nye mottakere av uføretrygd i 2020 litt over 47 år gamle og kvinnene litt eldre enn mennene. Blant de nye mottakerne av AAP var mennene litt eldre enn kvinnene, og samlet var de nye mottakerne litt over 42 år i gjennomsnitt. Statistikkene viser også at personer med lav utdanning er overrepresentert blant nye mottakere av begge ytelsene, noe som igjen vil ha betydning for tidligere yrkesaktivitet.

Tabell 3.1 Nye uføretrygdede i 2020 etter kjønn og alder. Antall og prosent av befolkningen

	Antall			Prosent av befolkningen		
	Alle	Menn	Kvinner	Alle	Menn	Kvinner
18-67 år	27 517	11 527	15 990	0,8	0,6	0,9
18-19 år	820	503	317	0,7	0,8	0,5
20-24 år	1 135	578	557	0,3	0,3	0,3
25-34 år	3 606	1 500	2 106	0,5	0,4	0,6
35-44 år	4 727	1 736	2 991	0,7	0,5	0,9
45-54 år	7 159	2 763	4 396	1,0	0,7	1,2
55-61 år	6 290	2 741	3 549	1,4	1,2	1,6
62-67 år	3 780	1 706	2 074	1,1	1	1,2

Kilde: [Uføretrygdede, Statistisk sentralbyrå](#)**Tabell 3.2 Nye mottakere av AAP i 2020 etter kjønn og alder. Antall og prosent av befolkningen**

	Antall			Prosent av befolkningen		
	Alle	Menn	Kvinner	Alle	Menn	Kvinner
18-67 år	62 233	26 776	35 457	1,8	1,5	2,1
18-24 år	6 697	3 111	3 586	1,4	1,3	1,6
25-34 år	13 929	6 023	7 906	1,9	1,6	2,2
35-44 år	13 006	5 201	7 805	1,8	1,4	2,3
45-54 år	14 498	5 752	8 746	1,9	1,5	2,4
55-61 år	9 571	4 408	5 163	2,1	1,9	2,3
62-67 år	4 532	2 281	2 251	1,3	1,3	1,3

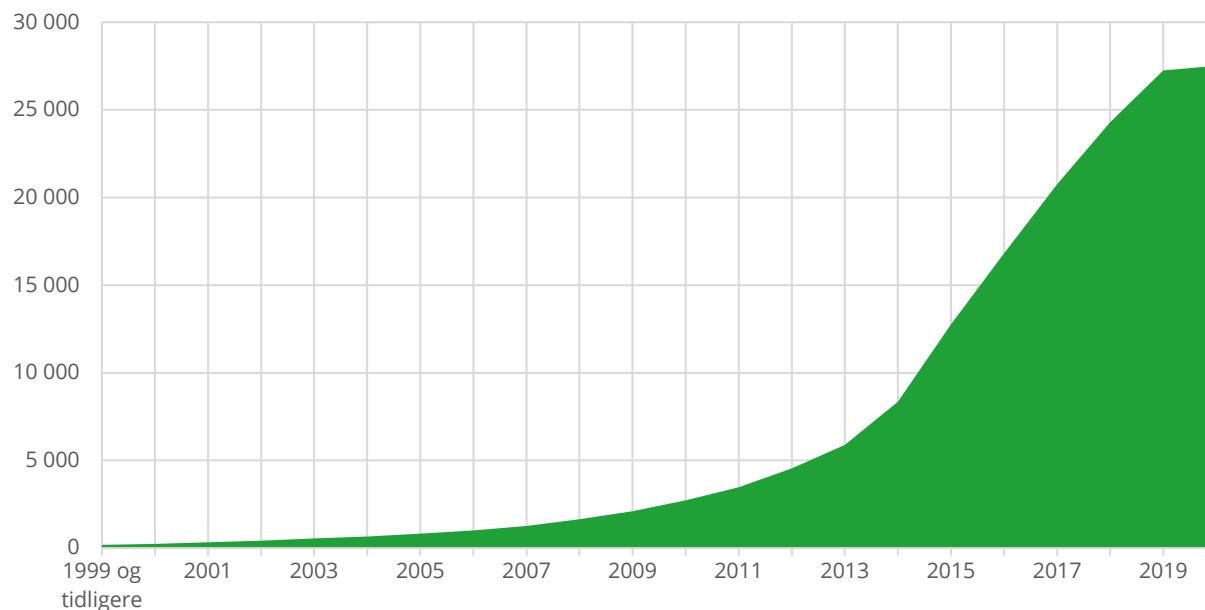
Kilde: [Arbeidsavklaringspenger, Statistisk sentralbyrå](#)

3.2. Første uføretidspunkt

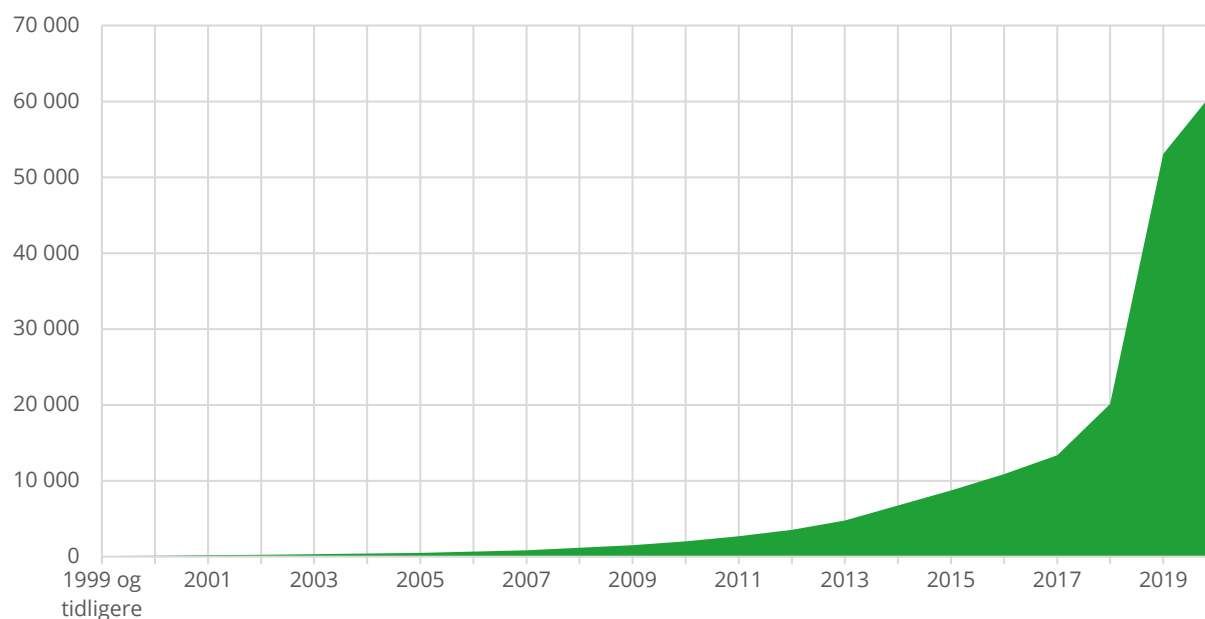
Kriteriene for å motta uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger er litt ulike, men felles for begge er at de peker tilbake på sykdom, skade eller lyte. I noen tilfeller kan dette være medfødt, mens for andre er det noe som oppstår i løpet av livet. Tidfestingen av når sykdom, skade eller lyte inntreffer vil ha betydning for utmåling av ytelsen vedkommende vil motta. Både fordi botid i forkant av tidspunktet for sykdom kan ha betydning for retten til ytelser, og fordi inntekten i forkant av tidspunktet utgjør grunnlaget for utbetalingen.

Tidfestingen av sykdom blir omtalt som uføretidspunkt. Vi har hentet informasjon om dette fra grunnlagsdataene fra NAV (se beskrivelse under sentrale datakilder). I folketrygdloven er dette definert som tidspunktet da personens inntektsevne ble varig nedsatt med minst halvparten. Hvis en person for eksempel starter med et sykefraværsløp der inntektsevnen blir nedsatt med minst halvparten, blir uføretidspunktet satt til datoen for første sykefraværsløp. For mange vil dette derfor være gjeldende dato også under mottak av arbeidsavklaringspenger. I noen tilfeller blir imidlertid uføretidspunktet justert ved overgang fra arbeidsavklaringspenger til uføretrygd. For nye mottakere av uføretrygd i 2020 som hadde overgang fra arbeidsavklaringspenger ble uføretidspunktet endret for om lag 30 prosent. Flertallet av disse fikk uføretidspunktet satt til en tidligere dato.

Blant de nye uføretrygdede i 2020 finnes det personer har oppgitt uføretidspunkt så langt tilbake som i 1975, og flere har uføredato tilbake på 1980-tallet, altså opp mot 40 år før de startet mottak av uføretrygd (Figur 3.1). Det kan være en lang prosess før man blir mottaker av uføretrygd, og mange årsaker til at uføretidspunktet ligger så langt forut for innvilgelse av uføretrygd. Hovedtendensen er likevel at 94 prosent av de nye uføretrygdede i 2020 har et første uføretidspunkt som er fra og med 2009 og framover, 70 prosent dekkes dersom vi ser fra og med 2015. Også blant nye mottakere av AAP i 2020 finner vi personer med uføretidspunkt ganske langt tilbake i tid, men her er hovedbildet at de aller fleste, hele 98 prosent har dato fra og med 2009 (figur 3.2), mens 89 prosent har en dato fra og med 2015. Når uføretidspunktet i hovedsak ikke strekker seg lenger tilbake enn 2009, betyr dette at det finnes tilgjengelige data om yrkesaktiviteten som sammenfaller med uføretidspunkt for de aller fleste.

Figur 3.1 Nye uføretrygdede i 2020 etter første uføretidspunkt. Kumulativt antall

Kilde: Uføretrygd, www.ssb.no/ufore Statistisk sentralbyrå. Se figurdata 3.1 i vedlegg Tallgrunnlag for figurer

Figur 3.2 Nye mottakere av AAP i 2020 etter første uføretidspunkt. Kumulativt antall

Kilde: Arbeidsavklaringspenger, www.ssb.no/aap Statistisk sentralbyrå. Se figurdata 3.2 i vedlegg Tallgrunnlag for figurer

Når vi kartlegger hvilke yrker og næringer nye mottakere har jobbet i, kan uføretidspunktet være av betydning. Dette skal vi se nærmere på i kapittel 5. Det er imidlertid viktig igjen å understreke at det ikke er noe krav om at helseproblemene må skyldes arbeidsforhold for å få innvilget ytelsene. Det er heller ikke slik at alle slutter å være yrkesaktive etter første uføredato.

4. Yrkestilknytning

Før vi ser nærmere på yrkes- og næringsopplysninger, kan det være relevant å se på tidligere yrkesaktivitet blant nye mottakere av uføretrygd og AAP langt bakover i tid.

Yrkesaktiviteten kan variere gjennom et år, og den kan være av til dels svært ulikt omfang. Dersom vi ønsker å konsentrere oss om yrkesaktivitet av et visst omfang når vi senere skal kartlegge tidligere yrker, er en mulighet å ta utgangspunkt i yrkestilknytningen, en definisjon som gjerne brukes i [inntekts- og formuesstatistikk](#) (se Sentrale datakilder). Dette betyr naturligvis at vi utelukker noe yrkesaktivitet, men den vil da ha vært av et begrenset omfang. Vi benytter også en definisjon av yrkesinntekt som inkluderer sykepenger og foreldrepenger. Dette er viktig ved tolkning av resultatene, siden mange med yrkesaktivitet vil motta sykepenger tett opp mot mottak av AAP eller uføretrygd.

Tilgjengelige data om inntekt strekker seg dessuten så langt tilbake som til 1993, en betydelig lengre periode enn vi har mulighet til med andre data. Vi får dermed et grunnlag for å vurdere hvor mye yrkesaktivitet vi eventuelt «mister» ved bruk av andre datakilder.

4.1. Siste år med yrkestilknytning

Når vi ser etter siste år med yrkestilknytning utelukker vi inntektsåret 2020. Da slipper vi å ta hensyn til når på året personene startet mottaket av enten uføretrygd eller AAP og at deler av yrkesinntektene kan opparbeides samtidig som man mottar ytelsen. Dette betyr naturligvis at vi kan gå glipp av noe yrkesaktivitet som ligger tett opp mot starten av eller samtidig med mottaket av ytelser. Generelt ser det ut til at en liten andel av nye uføretrygdede beholder yrkestilknytningen tett opp mot året de starter å motta ytelsen. Kun 22 prosent var yrkestilknyttet i 2019. For nye mottakere av AAP ser det litt annerledes ut, 56 prosent av dem var yrkestilknyttet i 2019.

Tabellene 4.1 og 4.2 viser hvilket år de aktuelle personene sist var yrkestilknyttet før de startet mottak av enten uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger. Går vi tilbake til 1993 finner vi at 81 prosent av alle som var nye mottakere av uføretrygd i 2020 har hatt yrkestilknytning en eller annen gang i perioden fram til 2019. Bare 5 prosent hadde sin siste yrkestilknytning før 2009, og 61 prosent av alle nye mottakere av uføretrygd hadde sin siste yrkestilknytning i 2015-2019.

Størst andel uten noen yrkestilknytning tilbake i tid finner vi naturligvis blant de yngste, mens det er blant kvinner og i de eldste aldersgruppene at yrkestilknytningen holder seg høyest tett opp til året for innvilgelse av uføretrygd. Fire av ti uføretrygdede i alderen 62-67 år var yrkestilknyttet i 2019.

I alt 79 prosent av alle nye mottakere av AAP i 2020 har vært yrkestilknyttet minst ett år mellom 1993 og 2019, bare 3 prosent hadde siste tilknytning før 2009. I alt 69 prosent av alle nye AAP-mottakere hadde siste yrkestilknytning i perioden 2015-2019, hele 56 prosent så sent som i 2019. Sannsynligvis var mange yrkesaktive helt opp til, og kanskje etter, mottaket av AAP startet. Statistikk over mottakere av AAP viser at dette er ganske vanlig. I alt 39 prosent av alle mottakere av AAP i 2020 kombinerte ytelsen med arbeid. Det er liten kjønnsforskjell når det gjelder tidligere yrkestilknytning for nye mottakere av AAP, selv om kvinnenens yrkestilknytning jevnt over ser ut til å ligge noe tettere opp mot mottaket av AAP enn det gjør for menn.

I alle aldersgrupper er det dessuten større andel med en forutgående yrkestilknytning blant nye AAP-mottakere enn det er blant nye uføre, og yrkestilknytningen ligger nærmere mottaket av ytelsen. Dette er virker rimelig ettersom veien inn i uføretrygd ofte starter med mottak av AAP. Fordi AAP-mottakerne i gjennomsnitt er yngre teller de yngste mer for totalandelen med yrkestilknytning blant AAP-mottakerne. Dermed blir totalandelen med forutgående yrkestilknytning likevel ganske lik

mellom mottakere av AAP og uføretrygd. Her skal vi også huske at det er om lag 3 800 personer som befinner seg i begge gruppene.

Tabell 4.1 Siste år med yrkestilknytning 1993-2019 for nye uføretrygdde i 2020, etter alder og kjønn. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år				
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K		
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ingen yrkestilknytning	19	21	18	97	97	97	52	54	51	13	13	13	6	5	7	4	4	5	3	3	4	3	4
Før 2009	5	6	5	:	:	:	2	2	2	9	10	8	7	10	6	5	5	4	4	4	5	4	4
2009-2014	14	15	14	:	:	:	17	18	16	23	25	22	17	19	16	11	12	10	9	10	7	10	7
2015	9	8	9	0	0	0	7	6	8	12	12	13	11	11	11	8	8	8	6	7	6	7	6
2016	10	10	11	0	0	0	6	5	7	12	13	12	13	13	13	11	11	12	10	10	10	10	10
2017	10	10	11	1	0	1	6	5	6	9	10	9	12	12	12	14	13	14	12	12	12	12	12
2018	10	10	10	1	1	1	5	4	5	7	7	7	11	12	10	13	14	13	15	13	16	16	16
2019	22	21	23	1	1	1	5	5	6	14	11	16	22	19	24	33	32	34	41	40	41	41	41

Kilde: [Uføretrygdde](#) og [Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger](#)

Tabell 4.2 Siste år med yrkestilknytning 1993-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter alder og kjønn. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år				
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K		
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ingen yrkestilknytning	21	21	20	84	83	86	34	36	33	9	9	10	5	4	5	3	3	4	2	2	2	2	2
Før 2009	3	3	2	:	:	:	1	1	1	4	5	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3
2009-2014	7	8	7	:	:	:	8	9	7	10	11	9	8	9	8	7	7	7	6	5	6	6	6
2015	3	3	3	0	0	0	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	2	2	2
2016	3	3	2	1	1	1	3	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2
2017	3	4	3	1	2	1	5	5	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4
2018	5	5	4	2	3	2	6	6	5	5	5	5	4	5	4	4	5	4	5	5	5	5	5
2019	56	54	58	11	12	10	40	36	42	61	58	62	71	69	72	74	73	75	76	78	74	74	74

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#) og [Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger](#)

Dette leder fram til spørsmålet om hvilken betydning siste år for yrkestilknytning skal få for koblingen mot yrkes- og næringsstatus for de nye mottakerne. Er det slik at vi kun bør lete etter yrker og næringer i år hvor personene har hatt viss yrkesaktivitet, og vil dette gi andre resultater enn om vi kun leter etter yrker og næringer uten krav til yrkesinntekt? Det skal vi komme tilbake til i kapittel 5.

5. Yrke og uførhet

I Fedoroshyn og Normann (2021) så man blant annet på yrkesfordelingen blant sysselsatte i alderen 30-49 år i 2009, og fulgte disse fram til 2019 for å se hvor store andeler i ulike yrkesgrupper som endte opp på uføretrygd. Resultatene fra den analysen viste at andelen som gikk over til uføretrygd var høyest i yrkesfeltene renholdere, hjelpearbeidere mv. og salgs- og service yrker der 11 prosent av de sysselsatte i 2009 var uføretrygdet i 2019. Noen av disse kombinerte uføretrygd og sysselsetting. Det var også en tydelig kjønnsdimensjon, der kvinner hadde større sannsynlighet for å bli uføretrygdet enn menn i alle yrkesfelt.

Når vi her tar vi utgangspunkt i tidligere yrkesaktivitet blant nye uføre i 2020 og fordeler dem på yrker og næringer, kan det tolkes som en komplementær tilnærming. Mens den tidligere analysen bidrar til forståelsen av uførerisiko i ulike yrkesgrupper, er vår inngang til temaet å beskrive kjennemerker ved nye mottakere av AAP og uføretrygd. Noe av årsaken til at vi har valgt denne tilnærmingen er hensynet til at dette på sikt kan implementeres i løpende årsstatistikk.

5.1. Sist registrerte yrke, år

I første omgang skal vi her benytte datakilden System for persondata (SFP, se Sentrale datakilder) med opplysninger om sysselsatte for perioden 2009-2019, uten å ta hensyn til verken siste år med yrkestilknytning eller uføretidspunkt.¹ Yrker er registrert for personer som var sysselsatte lønnstakere i november de aktuelle årene, mens det ikke registreres yrkeskode for selvstendig næringsdrivende fra og med 2015. I dette kapitlet har vi derfor valgt å skille ut personer som ikke har registrert noe yrke, men som har vært registrert som selvstendig næringsdrivende, som en egen gruppe i tabellene for å synliggjøre disse.²

Nye uføretrygdede

Ved å lete etter yrker bakover til 2009 for nye uføretrygdede i 2020, finner vi at i alt 19,2 prosent ikke har noe registrert yrkeskode i denne perioden (tabell 5.1). For 3,1 prosent som har vært selvstendig næringsdrivende er den naturlige årsaken at det ikke registreres yrkeskode for dem. De resterende 16,1 prosentene har i all hovedsak ikke vært registrert som sysselsatte gjennom den perioden vi ser på, selv om vi i noen få tilfeller også kan mangle yrkeskode for lønnstakere.

Noen har dessuten vært yrkesaktive før 2009. Vi har tidligere vist at 5 prosent av de nye uføretrygdede hadde siste yrkestilknytning før 2009. En del av dem vil havne i kategorien «ikke registrert noe yrke», men det kan forekomme unntak. Fordi yrke ikke er betinget av størrelsen på yrkesinntekten, kan vi likevel fange opp noen som har hatt litt yrkesaktivitet også etter 2009. Når vi finner 80,8 prosent med oppgitt yrke i 2009-2019, mens vi fant 76,2 prosent med yrkestilknytning i samme periode, virker dette som en naturlig differanse all den tid betingelsen for yrkestilknytning er strengere enn for registrert yrke.

Blant de nye uføretrygdede i 2020 finner vi yrkeskoder for en større andel kvinner enn menn. Hele 84,3 prosent av kvinner som ble uføretrygdede i 2020 har hatt et registrert yrke i perioden 2009-2019, mot 76 prosent blant menn. En betydelig del av denne kjønnsforskjellen skyldes at menn i større grad arbeider som selvstendig næringsdrivende. Ettersom yngre personer i mindre grad har

¹ Her tar vi ikke med yrker registrert i 2020. For mange vil 2020-yrker kunne være et yrke de hadde etter tilgang til uføretrygd/AAP. På denne måten slipper vi også diskrepans mellom data for yrkestilknytning (inntekt 2G) og yrkeskoder fra SFP. I praksis gir yrke til og med 2019 uansett ikke store utslag på tallene mot det å inkludere 2020-koder, vi finner om lag ett prosentpoeng flere med uoppgitt yrke blant uføre og enda litt mindre utslag for mottakere av AAP.

² Selvstendig næringsdrivende i tabellen er da personer som ikke har noen oppgitt yrkeskode i perioden 2009-2019, men som i minst ett år har vært registrert som selvstendig næringsdrivende. Det betyr at enhver yrkeskode i løpet av perioden prioriteres over status som selvstendig.

hatt muligheten til å delta i arbeidslivet, finner vi også en tydelig aldersdimensjon, der andelen som har hatt et registrert yrke øker med alder. Mens bare knappe to av ti 18-24 åringer har hatt et registrert yrke, gjelder det nesten ni av ti blant dem i alderen 55-67 år. Også her endres andelen noe dersom vi tar med de selvstendige, spesielt i de eldste aldersgruppene, der vi til dels har et betydelig innslag av menn som har vært selvstendig næringsdrivende i perioden 2009-2019.

Når vi ser på de ulike yrkesfeltene må vi igjen ta forbehold når det gjelder yrkeskoder over tid, der det som nevnt er et tidsbrudd mellom 2014 og 2015. Betydningen av dette dempes ved at i alt 77 prosent av yrkeskodene vi fanger opp stammer fra perioden 2015-2019.

Blant nye uføretrygdede i 2020 er salgs- og serviceyrker det klart dominerende yrkesfeltet, herunder finner vi pleie- og omsorgsarbeider som det dominerende yrkesområdet, men det er også et betydelig innslag av salgstryker (se vedleggstabell A1.1). Det er også en tydelig kjønnsforskjell, nesten fire av ti kvinner som ble uføretrygdet i 2020 har bakgrunn fra salgs- og serviceyrker, de fleste av disse igjen har jobbet som pleie- og omsorgsarbeidere. Også blant nye uføretrygdede menn i 2020 var salgs- og serviceyrker de mest vanlige, men vi finner også relativt mange menn med bakgrunn fra håndverkeryrker og fra yrkesfeltet prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv. Menn er i det hele tatt noe jevnere fordelt i de ulike yrkesfeltene enn det kvinner er. Den nest vanligste yrkesbakgrunnen for kvinner er akademiske yrker, der det spesielt er medisinske yrker og undervisningsyrker som trekker andelen opp.

Utover at yngre uføretrygdede sjeldnere har en yrkesbakgrunn enn det eldre har, er det også tydelige forskjeller når det gjelder hvilke yrkesfelt de ulike aldersgruppene har tilhørt. Mens vi finner vesentlige andeler nye uføretrygdede fra de fleste yrkesfelt etter hvert som alderen øker, er de yngste med en yrkesbakgrunn i all hovedsak å finne i salgs- og serviceyrker og renholdere, hjelpearbeider mv. Bakgrunnen for dette kan være at det er yrker med forholdsvis små krav til utdanning, samt at det kan være lettere å få deltidsstillinger eller kortere engasjement.

Tabell 5.1 Yrke (1-siffernivå) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ikke registrert noe yrke	19,2	24,0	15,7	81,1	82,8	79,1	27,7	32,9	24,1	15,1	18,6	13,1	12,3	14,9	10,6	10,9	13,7	8,7	11,0	15,8	6,9
Uoppgitt yrke	16,1	19,2	13,8	80,6	82,0	78,8	26,7	31,4	23,3	13,2	15,6	11,8	9,4	10,7	8,6	6,6	7,1	6,1	4,7	5,5	4,0
Selvstendig næringsdrivende	3,1	4,8	1,8	0,6	0,8	0,2	1,1	1,5	0,8	1,9	3,1	1,3	2,8	4,2	2,0	4,3	6,6	2,5	6,3	10,3	2,9
Militære yrker	0,0	0,1	0,0	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Ledere	4,2	5,3	3,3	:	:	:	:	:	:	3,1	2,9	3,1	4,9	6,2	4,1	5,6	7,3	4,2	7,3	10,6	4,6
Akademiske yrker	12,5	6,9	16,6	0,3	:	:	4,7	:	:	14,4	6,9	18,8	14,8	7,9	19,2	14,3	7,9	19,2	16,8	11,0	21,5
Høyskoleyrker	9,0	9,6	8,5	0,7	0,7	0,8	5,4	5,9	5,0	9,5	9,3	9,7	10,6	11,1	10,2	10,5	12,6	9,0	10,3	11,6	9,3
Kontoryrker	6,8	5,9	7,5	1,2	1,6	0,8	6,4	7,1	5,8	8,0	7,9	8,0	7,3	6,1	8,0	7,4	6,0	8,5	7,0	4,7	8,9
Salgs- og serviceyrker	28,0	15,0	37,4	9,6	6,1	14,0	38,1	23,5	48,4	30,3	18,5	37,1	28,9	16,4	36,8	27,0	12,7	37,9	25,1	11,0	36,6
Bønder, fiskere mv.	0,7	1,1	0,5	0,9	1,3	0,3	1,0	1,2	0,9	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Håndverkere	5,7	12,3	1,0	1,2	1,7	0,7	5,5	10,8	1,8	5,6	13,2	1,2	5,5	12,9	0,8	7,0	15,3	0,6	6,7	13,8	0,8
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	6,7	12,7	2,4	0,9	1,4	0,3	4,4	7,3	2,2	6,4	13,1	2,5	7,5	15,7	2,4	8,9	16,4	3,0	7,4	13,6	2,3
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	7,1	7,1	7,1	3,9	4,1	3,8	6,2	7,6	5,2	6,8	8,3	5,9	7,7	7,8	7,6	7,9	7,0	8,6	7,7	6,7	8,5

Kilde: [Uføretrygdede](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Nye mottakere av AAP

Blant nye mottakere av AAP finner vi en større andel med tidligere registrert yrke enn blant de nye uføre. I alt 85,1 prosent av nye AAP-mottakere i 2020 har et registrert yrke i perioden 2009-2019. Som vi ser av tabell 5.2 har 2,6 prosent vært selvstendig næringsdrivende, mens 12,3 prosent ikke har oppgitt yrkeskode i all hovedsak fordi de ikke har vært registrert som sysselsatte. Siden 89 prosent av yrkeskodene stammer fra 2015-2019, dempes også her kvalitetsutfordringen med å legge sammen yrkeskoder fra perioden 2009-2014 og perioden 2015-2019.

Det er minst andel med registrert yrke blant de yngste, bare halvparten av 18-24 åringene har registrert et yrke i tidsperioden. I aldersgruppene fra og med 35-44 år har over 90 prosent et tidligere registrert yrke. I tillegg øker andelen som har vært selvstendig næringsdrivende også med alder, og er oppe i 7,4 prosent for dem i alderen 62-67 år. Jevnt over har en større andel kvinner enn menn et tidligere registrert yrke. I likhet med nye uføre henger dette sammen med at en høyere andel menn, spesielt blant de eldste, har bakgrunn som selvstendig næringsdrivende.

Også blant de nye AAP-mottakerne kan noen med tidligere yrkesaktivitet havne i kategorien «ikke registrert noe yrke» dersom yrket stammer fra tiden før 2009. Vi har tidligere vist at 3,3 prosent hadde siste yrkestilknytning før 2009. Vi kan igjen merke oss at de til sammen 87,7 prosentene som enten har registrert yrke eller vært selvstendige tilbake til 2009 naturligvis er en større andel enn de 77,0 prosentene som hadde siste yrkestilknytning tilbake til samme år.

Siden uføretrygd og AAP er beslektede ordninger som i stor grad retter seg mot den samme målgruppen, er det ikke overraskende at salgs- og serviceyrker er det dominerende yrkesfeltet også blant nye mottakere av AAP i 2020. Tre av ti nye mottakere hadde bakgrunn i dette yrkesfeltet, og igjen er det pleie- og omsorgsarbeidere etterfulgt av salgsyrker som er de dominerende yrkesområdene (se vedleggstabell A1.2). Også her er det en betydelig kjønnsforskjell der fire av ti kvinner som ble mottakere av AAP i 2020 har bakgrunn fra salgs- og serviceyrker. Et flertall av dem har bakgrunn som pleie- og omsorgsarbeider.

Selv om yrkesfeltet salgs- og serviceyrker er den største også blant menn, ser vi igjen at relativt mange også kommer fra yrkesfeltene håndverkeryrker og prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv. På det mer detaljerte nivået er det også i disse gruppene vi finner de vanligste forekommende yrkesområdene blant menn som startet mottak av AAP i 2020, nesten 9 prosent byggearbeidere (inngår i håndverkeryrker) og vel 8 prosent transportarbeidere (inngår i prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.). I likhet med nye mottakere av uføretrygd, er akademiske yrker nest største yrkesfelt blant nye kvinnelige mottakere av AAP, og det skyldes i stor grad at det er her vi finner medisinske yrker og undervisningsyrker.

Blant de yngste mottakerne av AAP er det en langt større andel som har en yrkesbakgrunn enn blant nye uføretrygdede. Halvparten av de yngste nye AAP-mottakerne har en yrkesbakgrunn, og nesten tre av ti kommer fra salgs- og serviceyrker. Igjen er det naturligvis slik at vi finner færrest unge med bakgrunn fra yrker med større krav til utdanning.

Tabell 5.2 Yrke i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ikke registrert noe yrke	14,9	17,8	12,7	50,1	53,4	47,2	15,3	18,6	12,9	9,8	11,7	8,5	8,5	10,3	7,3	8,7	11,2	6,5	10,0	13,2	6,7
Uoppgitt yrke	12,3	13,9	11,1	49,5	52,6	46,9	14,5	17,3	12,3	8,1	9,2	7,4	5,5	5,7	5,3	4,0	4,4	3,6	2,6	2,6	2,5
Selvstendig næringsdrivende	2,6	3,9	1,6	0,6	0,8	0,4	0,9	1,3	0,6	1,7	2,5	1,1	3,0	4,6	1,9	4,7	6,9	2,9	7,4	10,6	4,2
Militære yrker og uoppgitt	0,1	0,2	0,0	:	:	:	0,1	:	:	0,1	:	:	0,1	:	:	0,1	:	:	:	:	:
Ledere	4,5	5,7	3,6	:	:	:	1,7	:	:	4,4	4,9	4,0	6,7	8,5	5,4	7,2	9,9	4,9	7,8	10,4	5,2
Akademiske yrker	12,9	6,7	17,6	1,0	0,9	1,0	9,1	4,3	12,8	16,8	7,8	22,8	17,2	9,3	22,4	14,7	8,1	20,5	13,7	9,2	18,2
Høyskoleyrker	8,6	9,1	8,3	2,4	2,7	2,2	6,9	7,1	6,8	10,2	9,8	10,6	9,8	10,9	9,1	10,5	12,0	9,3	10,4	11,4	9,4
Kontoryrker	6,6	5,9	7,1	3,5	4,0	3,0	6,8	7,4	6,3	7,1	6,6	7,4	6,8	5,7	7,5	7,2	5,3	8,9	7,2	4,8	9,5
Salgs- og serviceyrker	29,8	16,9	39,6	27,8	16,0	37,9	38,7	24,9	49,2	28,9	17,9	36,3	27,4	14,2	36,2	26,0	12,3	37,7	24,0	10,7	37,5
Bønder, fiskere mv.	0,9	1,4	0,5	1,3	1,4	1,2	1,1	1,5	0,7	0,8	:	:	0,8	:	:	0,8	:	:	:	:	:
Håndverkere	7,4	15,8	1,1	5,7	10,5	1,5	7,6	15,4	1,6	7,7	17,8	1,0	6,9	16,4	0,7	7,7	16,0	0,7	9,4	17,8	0,9
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	6,9	12,8	2,4	2,5	4,0	1,2	5,6	9,6	2,6	6,8	13,5	2,4	7,9	16,0	2,6	9,0	16,8	2,4	9,3	15,8	2,7
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	7,4	7,7	7,2	5,5	6,4	4,7	7,2	9,3	5,6	7,4	8,7	6,6	8,0	7,4	8,5	8,1	7,0	9,0	7,4	5,4	9,5

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Varig tilrettelagt arbeid (VTA)

VTA er et arbeidsmarkedstiltak for personer som har behov for spesiell tilrettelegging og tett oppfølging for å kunne arbeide. Det er et tilbud til personer som enten mottar uføretrygd eller som forventes å motta uføretrygd i nær framtid. I og med at tiltaksdeltakere i VTA forutsettes å motta uføretrygd har de ikke krav på lønn. Dette er likevel ikke til hinder for at de kan motta en form for bonuslønn.

I denne rapporten ønsker vi i utgangspunktet ikke å inkludere personer som har varig tilrettelagt arbeid. I og med at vi kartlegger yrker og næringer for personer før de starter mottak av uføretrygd, vil de fleste VTA-deltakere automatisk være utelukket. I følge retningslinjene for a-ordningen, som er kilde for yrkes- og næringsopplysninger i denne rapporten, skal personer som jobber via VTA og ikke mottar ordinær lønn ikke rapporteres inn. Selv om det kan forekomme feil i innrapportering, vil dette sikre at vi som hovedregel ikke inkluderer deltakere i VTA. Ordinært ansatte i VTA-bedrifter skal naturligvis rapporteres inn, og da på næringskode 88.994.

5.2. Sist registrerte yrke, måned

Bruken av datakilden SFP (se Sentrale datakilder) i kapittel 5.1 gir oss to mulige kvalitetsutfordringer ved identifisering av siste yrke for nye uføretrygdde og nye mottakere AAP. For det første gjelder opplysningen kun hvert år, registrert tredje uke i november. Potensielt kan det føre til at vi mister opplysninger om yrkesaktivitet i deler av året, spesielt i året mottaket av ytelsen starter. For det andre har vi det tidligere omtalte skillet mellom 2014 og 2015, der kvaliteten ble bedre fra og med 2015 fordi data da kom fra den nyetablerte a-ordningen. Dataene fra a-ordningen finnes også per måned, og ved å benytte disse månedsdataene fra og med 2015, vil vi kunne følge de nye mottakerne helt opp mot tidspunktet (måneden) der de starter mottak av enten uføretrygd eller AAP.

Ser vi på resultatene for nye uføretrygdde i 2020 (tabell 5.3) knyttet opp til yrke registrert i a-ordningen, kan vi først merke oss at andelen som ikke har registrert noe yrke er på 27,8 prosent. Det er en betydelig større andel sammenlignet med det vi tidligere har sett og følger naturlig av at yrkesaktiviteten ligger noe tilbake i tid for en del av de nye uføretrygdde. Vi har tidligere sett at 19 prosent av nye uføretrygdde hadde siste yrkestilknytning før 2015, mens 23 prosent av alle yrkeskoder vi fant for nye uføretrygdde (kapittel 5.1) stammet fra perioden 2009-2014.

Andelen uten registrert yrke for nye mottakere av AAP (tabell 5.4), endres imidlertid i langt mindre grad. «Bare» 16,7 prosent har ikke oppgitt noe yrke når vi leter på månedsnivå tilbake til 2015, knappe to prosentpoeng flere enn når vi ved SFP gikk tilbake til 2009 (kapittel 5.1). Det bekrefter at yrkesaktiviteten til nye mottakere av AAP ligger tettere opp mot mottaket av ytelsen enn den gjør for nye uføretrygdede. Dette har vi også sett tidligere ved at 10 prosent hadde siste yrkestilknytning før 2015, og bare 11 prosent av alle yrkeskoder vi fant i tabell 5.2 stammet fra før 2015.

Det vi også kan merke oss, er at vi finner yrkeskode for en god del flere av de yngste (18-24 år) når vi bruker månedsdata fra og med 2015 og opp til mottak av ytelsen starter sammenlignet med årsdata for perioden 2009-2019. Det tyder på at det er yrkesaktivitet som er mer spredt over året, være seg sesongarbeid eller sommerjobber, som ikke nødvendigvis fanges opp av status i november.

For både nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP er det også fremdeles slik at vi finner yrkeskoder for en større andel kvinner enn menn, men også her motvirkes det noe av at en større andel menn blir registrerte som selvstendig næringsdrivende.³

Selv om vi finner yrkeskoder for færre mottakere, er det interessant å se at fordelingen mellom de ulike yrkene endrer seg lite når vi går fra å benytte årsdata i perioden 2009-2019 til månedsdata i 2015-2020. Både for nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP er salgs- og serviceyrker fremdeles den dominerende yrkesbakgrunnen, spesielt blant kvinner. Relativt mange kvinner har også bakgrunn fra akademiske yrker, mens blant menn er det håndverkere og prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv. som følger etter salgs- og serviceyrker. Den viktigste årsaken til at vi finner yrkeskoder for flere av de yngste sammenlignet med når vi benyttet årsdata fra SFP, er i hovedsak en økning av unge som har vært i salgs- og serviceyrker og renholdere, hjelpearbeidere mv.

I vurderingen av månedsdata fra a-ordningen opp mot årsdata fra SFP, vil andelen uten yrke blant nye uføretrygdede veie tungt, spesielt siden yrkesfordelingen er relativt lik. For mange nye mottakere vil yrkesaktiviteten kunne være forholdsvis langt tilbake i tid, men er likevel relevant fordi veien inn i uføretrygd kan være lang. Det å begrense seg til 5 år forut for mottak gjør at vi mister informasjon om yrkesaktiviteten til mange. På den andre siden er det positivt at vi fanger opp yrkeskoder for flere unge.

³ Selvstendig næringsdrivende er imidlertid en opplysning som ikke finnes på månedsnivå, men som tilordnes til sysselsatte som ikke har vært lønnskakere i løpet av et år.

Tabell 5.3 Yrke i siste måned med registrert kode i perioden 2015-2020 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ikke registrert noe yrke	27,8	33,1	24,0	71,3	72,3	70,0	40,4	45,1	37,0	29,9	35,1	26,9	23,0	27,7	20,1	17,9	21,8	14,9	16,4	22,3	11,6
Uoppgitt yrke	24,8	28,8	21,9	71,0	71,8	69,9	39,5	44,3	36,0	27,7	32,3	25,1	20,0	23,5	17,8	14,0	16,3	12,2	10,3	12,8	8,3
Selvstendig næringsdrivende	3,0	4,3	2,1	0,3	:	:	0,9	:	:	2,2	2,8	1,8	3,0	4,2	2,2	3,9	5,5	2,7	6,1	9,4	3,3
Militære yrker	0,1	0,1	0,0	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Ledere	3,7	4,8	2,8	:	:	:	:	:	:	2,4	2,5	2,3	4,4	6,0	3,4	4,9	6,5	3,7	6,9	9,7	4,6
Akademiske yrker	11,9	6,7	15,7	0,8	0,9	0,6	5,3	3,9	6,3	12,9	6,3	16,7	13,9	7,5	17,8	13,7	7,6	18,4	16,3	10,6	21,0
Høyskoleyrker	7,6	8,0	7,3	0,8	0,7	0,9	4,2	3,8	4,5	7,6	7,5	7,7	8,7	8,8	8,6	9,4	10,9	8,1	9,4	10,8	8,2
Kontoryrker	6,0	4,8	6,9	2,2	2,2	2,1	5,4	5,6	5,3	6,4	5,5	6,8	6,3	5,1	7,1	6,6	4,9	8,0	6,6	4,2	8,5
Salgs- og serviceyrker	25,2	13,5	33,6	13,9	9,9	18,8	30,4	18,7	38,7	25,4	14,5	31,7	26,2	14,4	33,6	25,3	12,3	35,4	23,9	11,0	34,5
Bønder, fiskere mv.	0,8	1,3	0,5	1,4	1,8	0,9	0,8	1,1	0,7	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Håndverkere	4,8	10,3	0,7	1,4	1,9	0,7	4,2	8,7	1,0	4,3	9,9	1,1	4,1	9,8	0,5	6,5	14,3	0,5	5,9	12,0	0,8
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	5,7	10,7	2,0	2,0	3,0	0,8	3,5	6,2	1,5	4,5	9,7	1,5	6,0	12,3	2,1	8,0	14,6	2,9	6,5	12,0	2,0
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	6,5	6,7	6,3	6,2	7,1	5,2	5,3	6,4	4,5	5,7	7,4	4,7	6,8	7,3	6,4	7,0	6,0	7,8	7,3	5,9	8,3

Kilde: [Uføretrygdede](#) og a-ordningen, Statistisk sentralbyrå**Tabell 5.4 Yrke i siste måned med registrert kode i perioden 2015-2020 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent**

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ikke registrert noe yrke	16,7	19,8	14,3	33,7	36,8	31,0	19,1	22,3	16,7	15,1	17,7	13,3	12,2	14,7	10,6	12,0	15,5	9,0	12,9	16,6	9,2
Uoppgitt yrke	14,1	16,0	12,7	33,4	36,3	30,8	18,4	21,3	16,2	13,1	14,9	11,9	9,3	10,2	8,6	7,3	8,4	6,3	5,5	6,2	4,8
Selvstendig næringsdrivende	2,6	3,8	1,6	0,3	0,5	0,2	0,7	0,9	0,5	1,9	2,8	1,4	3,0	4,5	2,0	4,7	7,1	2,7	7,4	10,4	4,4
Militære yrker og uoppgitt	0,1	0,2	0,0	:	:	:	:	:	:	:	:	:	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	:	:	:
Ledere	4,2	5,4	3,2	:	:	:	:	:	:	3,8	4,6	3,4	6,2	8,1	4,9	6,7	9,5	4,4	7,5	9,8	5,1
Akademiske yrker	12,9	6,8	17,4	1,5	1,2	1,8	9,6	4,9	13,2	16,4	7,8	22,1	16,7	9,0	21,8	14,7	8,1	20,3	13,2	8,8	17,6
Høyskoleyrker	8,1	8,4	7,9	3,1	3,3	2,8	6,6	6,5	6,6	9,6	8,9	10,0	9,0	10,0	8,4	9,7	10,7	8,8	10,1	11,2	9,0
Kontoryrker	6,5	5,8	7,0	5,1	5,9	4,3	6,5	7,0	6,1	6,6	6,1	7,0	6,5	5,2	7,4	6,8	4,9	8,5	7,2	4,9	9,5
Salgs- og serviceyrker	29,6	17,2	38,9	35,5	22,7	46,6	35,8	22,8	45,8	27,4	17,3	34,1	27,2	14,6	35,5	25,8	12,4	37,3	23,6	10,8	36,6
Bønder, fiskere mv.	1,0	1,5	0,6	2,1	2,4	1,8	1,1	1,6	0,7	:	:	:	0,8	1,5	0,3	0,8	1,2	0,4	:	:	:
Håndverkere	6,8	14,5	1,0	5,8	10,7	1,6	6,7	13,8	1,3	6,9	15,7	1,0	6,3	15,0	0,6	7,1	14,8	0,6	8,8	16,5	0,9
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	6,5	12,1	2,3	3,6	5,6	1,8	5,4	9,3	2,4	6,4	12,3	2,4	7,2	14,6	2,3	8,6	15,9	2,3	8,5	14,6	2,4
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	7,7	8,2	7,4	9,5	11,0	8,2	7,6	9,9	5,8	7,0	8,0	6,3	7,8	7,4	8,1	7,7	6,8	8,5	7,3	5,3	9,3

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#) og a-ordningen, Statistisk sentralbyrå

5.3. Yrke i det siste året med yrkestilknytning

Vi vender nå tilbake til spørsmålet om det er relevant å legge til betingelser for hvilket yrke som skal kobles på for nye mottakere av uføretrygd og AAP. Vi har til nå koblet sist registrerte yrke, uten noen annen betingelse enn at vedkommende var registrert som lønnstaker. Sammenligner vi det med gjennomgangen fra kapittel 4.1, hvor vi så på yrkestilknytning ut fra en betingelse om størrelsen på inntekten (over 2G), var det færre som var yrkestilknyttet enn det var som hadde registrert yrke (selv om vi holder de selvstendig næringsdrivende utenfor). Det er heller ikke nødvendigvis et sammenfall med siste år for yrkestilknytning og sist registrerte yrke.

I denne delen kartlegger vi derfor yrker som sammenfaller med yrkestilknytning. Det gjør vi ved å finne siste år i perioden 2009-2019 hvor en person både var yrkestilknyttet og hadde registrert et yrke. Dersom vi ikke finner yrkeskode i et år som sammenfaller med yrkestilknytning, men derimot sammenfall med status som selvstendig næringsdrivende, klassifiserer vi vedkommende som det.⁴

Fordelen med en slik tilnærming kan være at vi holder oss til yrker som har vært av et visst omfang for de nye mottakerne, og at vi potensielt utelukker yrkesaktivitet i små stillinger etter at personen har redusert sin yrkesaktivitet vesentlig som følge av nedsatt helse. Det kan være ønskelig etter som vi er ute etter å belyse sammenhengen mellom yrker og næringer og risiko for svekket helse og tap av arbeids- og inntektsevne.

Resultatene for koblingen mellom yrker og yrkestilknytning vises i tabell 5.5 og 5.6. I utgangspunktet gir dette flere personer med uoppgitt yrkeskode enn når vi bare leter etter siste oppgitte yrke. Andelen nye uføretrygdede i 2020 som nå ikke har noe tidligere yrke øker til 28,8 prosent, altså nesten 10 prosentpoeng flere enn når vi bare så etter sist registrerte yrke uten å betinge på yrkestilknytning. 2,9 prosent har imidlertid vært selvstendig næringsdrivende i et år med yrkestilknytning. For nye mottakere av AAP i 2020 øker andelen uten tidligere yrke til 27,3 prosent, nesten 13 prosentpoeng høyere enn bare for sist registrerte yrke. Men også her er det et innslag av selvstendig næringsdrivende, 2,5 prosent av alle nye mottakerne.

Dette kan tyde på at om lag 10 prosent av de nye uføretrygdede og 13 prosent av de nye AAP-mottakerne i 2020 har hatt yrkesaktivitet av et begrenset omfang i årene før de startet mottaket av ytelsen. Noe av forklaringen på forskjellen mellom disse to gruppene skyldes at AAP-mottakerne i gjennomsnitt er noe yngre enn de nye uføre, og det er blant de yngste at andelen uten yrkesbakgrunn øker absolutt mest når vi tar inn betingelsen om yrkestilknytning. Dette tyder på at de unge i større grad har løsere tilknytning til arbeid, kanskje med deltidsjobber eller jobber av kortere varighet.

Salgs- og serviceyrker er fremdeles den klart største yrkesfeltet både blant nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP, men andelen med bakgrunn fra disse yrkene synker med 6-7 prosentpoeng når vi betinger på yrkestilknytning. Det ser med andre ord ut som at en del av de som starter mottak av uføretrygd og/eller AAP i 2020 som har jobbet i disse yrkene har hatt jobber av begrenset omfang (deltid eller deler av året). Dette samsvarer også med det vi fant når vi koblet yrke på månedsnivå i kapittel 5.2. Noe tilsvarende kan vi se for yrkesfeltet renholdere, hjelpearbeider mv. og i noe mindre grad blant prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv. Andelene med yrkesbakgrunn som ledere, fra akademiske yrker og høyskoleyrker endrer seg lite, noe som kan tyde på at de aller fleste som har bakgrunn fra disse yrkesfeltene har hatt jobber av et omfang som gir inntekter over 2G.

Bør vi da ta hensyn til størrelsen på yrkesinntekten når vi vurderer det siste aktuelle yrket før mottak av uføretrygd eller AAP? På den ene siden vil betingelsen om inntekt over 2G bygge implisitt på en antagelse om yrkets relevans for nedsatt inntekts- eller arbeidsevne. Nye mottakere må ha hatt en ikke ubetydelig yrkesinntekt for at yrket skal registreres. På den annen side kan vi ikke peke på en årsakssammenheng, og da vil kanskje registreringen av siste yrkeskode uten betingelsen om yrkesinntekt over 2 G like gjerne kunne være dekkende. Når vi videre skal vurdere om betingelsen om yrkestilknytning skal legges til grunn i løpende statistikk, vil antagelsen om yrkets relevans for nedsatt inntekts- eller arbeidsevne derfor måtte veies opp mot andre forhold, spesielt andelen med uoppgitt yrke.

⁴ Igjen betyr det at vi prioriterer yrkeskoder fremfor status som selvstendig næringsdrivende dersom begge forekommer.

I tillegg er det naturligvis viktig å se på hvordan den relative fordelingen av yrker ved å se bort fra uoppgitt endrer seg når vi betinger på yrkestilknytning versus koblingen mot sist registrerte yrke (kapittel 5.1). Fordelingen endrer seg ikke vesentlig, men andelen som havner i yrkesfeltet salgs- og serviceyrker reduseres med litt over tre prosentpoeng for både nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP, og andelen som er i yrkesfeltet renholdere, hjelpearbeidere mv. reduseres også noe. Det yrkesfeltet som øker mest er akademiske yrker der andelen øker med litt over 1,5 prosentpoeng for begge grupper. Det følger da at også en marginal økning i yrkesfeltene ledere, høyskoleyrker, håndverkere og prosess- og maskinoperatører mv., mens felter som kontoryrker, bønder, fiskere mv. og militære yrker påvirkes svært lite. Om man går detaljert ned i kjønns og aldersgrupper, vil utslagene kunne bli noe større, spesielt blant de yngste der antallet uoppgitt er så stort at mindre endringer blant dem som faktisk hadde et yrke gir større utslag.

Tabell 5.5 Yrke i siste år med yrkestilknytning i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ikke registrert noe yrke	28,8	33,1	25,7	97,3	97,3	97,3	58,0	60,7	56,1	25,2	28,4	23,4	17,9	20,6	16,2	14,5	16,9	12,6	14,3	19,1	10,4
Uoppgitt yrke	25,9	28,5	24,1	97,3	97,3	97,3	57,4	59,8	55,7	23,8	26,1	22,4	15,1	16,2	14,4	10,2	10,3	10,2	8,2	8,8	7,7
Selvstendig næringsdrivende	2,9	4,6	1,6	:	:	:	0,6	0,9	0,4	1,5	2,3	1,0	2,8	4,4	1,7	4,2	6,6	2,4	6,1	10,3	2,7
Militære yrker og uoppgitt	0,0	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Ledere	4,2	5,3	3,5	:	:	:	:	:	:	3,0	2,9	3,1	5,1	6,2	4,4	5,6	7,3	4,3	7,5	10,8	4,7
Akademiske yrker	12,2	6,6	16,2	:	:	:	3,3	1,7	4,4	13,9	6,6	18,2	14,8	7,9	19,1	14,2	8,0	19,0	16,8	11,0	21,5
Høyskoleyrker	8,5	8,8	8,2	0,2	:	:	3,1	2,8	3,4	9,0	8,8	9,1	10,4	10,6	10,2	10,6	12,3	9,2	9,9	11,0	9,1
Kontoryrker	6,0	5,0	6,8	0,3	:	:	3,9	4,3	3,5	7,1	7,4	6,9	6,7	5,7	7,3	7,0	5,3	8,2	6,9	4,3	9,0
Salgs- og serviceyrker	22,3	10,8	30,6	1,2	0,6	2,1	19,9	10,1	26,9	24,6	13,9	30,8	25,2	13,3	32,7	24,7	11,6	34,8	23,3	9,7	34,5
Bønder, fiskere mv.	0,5	:	:	:	:	:	0,3	0,5	0,2	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Håndverkere	5,5	11,9	0,8	:	:	:	:	:	:	5,3	12,6	1,0	5,4	12,8	0,8	7,0	15,3	0,6	6,6	13,7	0,8
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	6,5	12,3	2,3	:	:	:	:	:	:	6,1	12,4	2,4	7,5	15,5	2,5	9,1	16,6	3,2	7,3	13,2	2,4
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	5,5	5,3	5,6	0,3	0,4	0,1	2,9	4,1	2,1	5,0	5,9	4,5	6,6	6,6	6,5	6,9	5,8	7,8	6,8	6,0	7,5

Kilde: [Uføretrygdede](#), System for persondata og [Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger](#), Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.6 Yrke i siste år med yrkestilknytning i perioden 2009-2020 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ikke registrert noe yrke	27,3	29,5	25,7	86,1	84,8	87,2	38,7	41,2	36,7	17,3	18,9	16,2	12,8	14,2	11,9	12,0	14,0	10,3	13,0	15,3	10,6
Uoppgitt yrke	24,8	25,6	24,2	85,8	84,4	87,0	37,8	40,0	36,1	15,6	16,2	15,2	9,8	9,5	10,0	7,3	6,9	7,5	5,7	4,8	6,7
Selvstendig næringsdrivende	2,5	3,9	1,5	0,3	0,4	0,2	0,8	1,2	0,6	1,7	2,7	1,1	3,1	4,7	2,0	4,7	7,1	2,7	7,2	10,4	4,0
Militære yrker og uoppgitt	0,1	0,1	0,0	:	:	:	:	:	:	0,1	:	:	0,1	0,1	0,1	0,1	:	:	:	:	:
Ledere	4,6	5,7	3,7	:	:	:	:	:	:	4,4	4,8	4,1	6,7	8,5	5,5	7,4	10,0	5,1	7,9	10,4	5,2
Akademiske yrker	12,3	6,1	17,0	0,2	0,2	0,3	7,9	3,0	11,5	16,2	7,3	22,1	16,8	9,0	21,9	14,5	7,9	20,2	13,5	9,0	18,0
Høyskoleyrker	7,9	8,3	7,7	0,8	0,9	0,7	5,3	5,1	5,5	9,6	9,2	9,9	9,7	10,8	8,9	10,6	11,9	9,4	10,4	11,3	9,5
Kontoryrker	5,6	4,8	6,2	0,8	0,9	0,8	4,7	5,0	4,5	6,4	6,1	6,7	6,6	5,4	7,3	7,0	5,1	8,6	6,9	5,0	8,9
Salgs- og serviceyrker	22,8	12,0	30,9	6,2	3,0	8,9	25,4	15,3	33,1	25,0	14,8	31,8	25,1	12,5	33,4	24,1	11,1	35,2	22,6	10,0	35,2
Bønder, fiskere mv.	0,6	1,0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,6	0,8	0,4	0,7	:	:	0,6	1,2	0,3	0,7	:	:	0,7	:	:
Håndverkere	6,9	14,8	0,9	3,1	6,0	0,6	6,7	13,9	1,3	7,5	17,2	1,0	6,9	16,3	0,7	7,7	16,0	0,6	9,4	17,8	0,8
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	6,4	12,0	2,2	1,2	2,3	0,3	4,8	8,1	2,2	6,7	13,0	2,5	7,7	15,5	2,6	9,0	16,7	2,4	9,2	15,5	2,8
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	5,6	5,8	5,5	1,2	1,7	0,8	4,3	5,9	3,1	6,1	7,3	5,4	7,2	6,7	7,4	7,1	6,2	8,0	6,6	4,6	8,7

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#), System for persondata og [Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger](#), Statistisk sentralbyrå

5.4. Yrke like forut for uføretidspunkt

I kapittel 3.2 skrev vi om første uføretidspunkt og viste at 94 prosent av nye uføretrygdede og 98 prosent av nye mottakere av AAP har en uføredato i tidsintervallet 2009-2020. Et alternativ for å kartlegge yrkesbakgrunn med relevans for nedsatt inntekts- eller arbeidsevne, kan være å knytte yrkesopplysningen opp mot uføretidspunktet. I den grad yrket medfører helseproblemer, kan en slik sammenknytning være relevant for beskrivelsen av yrkesbakgrunn. I tabellene 5.7 og 5.8 har vi derfor koblet yrkesopplysninger i året forut for uføretidspunktet, eksempelvis ved at de med uføredato i 2020 har fått koblet til yrkesopplysning for november 2019 fra SFP (se sentrale datakilder).

Det mest iøynefallende for både nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP i 2020, er at en slik kobling gir en langt større andel med uoppgitt yrke enn tidligere måter å kartlegge yrke. Tabell 5.7 og 5.8 viser at vi nå mangler vi nå yrkeskode for over 38 prosent av alle nye mottakere, rundt 34 prosent dersom vi holder selvstendige utenfor. Selv om vi altså kan argumentere for at yrke som sammenfaller med uføretidspunkt er relevant i kartlegging av yrkesfordeling, blir andelen med uoppgitt et større problem enn når vi kartlegger på andre måter.

For rundt regnet halvparten av uføretrygdede og en noe mindre andel av AAP-mottakerne er den naturlige årsaken at de ikke har hatt noe registrert yrke i den perioden vi dekker, slik vi så i kapittel 5.1. I tillegg vil naturligvis de ganske få som har en uføredato før 2010 ende som uoppgitt.⁵ Ved å måle på denne måten vil vi i tillegg mangle opplysninger om yrke for en del personer som har arbeidet, men som sluttet å arbeide før november i året forut for uføretidspunktet. Benytter vi grunnlagsdata til å se nærmere på sammenfallet mellom uføredato og siste registrerte yrke, har 15 og 21 prosent av henholdsvis uføretrygdede og mottakere av AAP sitt siste registrerte yrke forut for uføredatoen. En del av disse vil altså med denne koblingsmetoden ende opp med uoppgitt yrke. Om lag 66 og 65 prosent av nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP har et yrke som enten er samme år eller et år etter uføredato. Vi antar at vi finner yrke for de aller fleste av disse i tabellene

⁵ I tillegg til at 6 prosent av uføretrygdede og 2 prosent av nye mottakere av AAP har en uføredato før 2009, mister vi også de med uføredato i året 2009 siden vi kobler yrke i året før uføredato. Det gjelder 2 prosent av nye uføretrygdede og 0,5 prosent av nye mottakere av AAP.

5.7 og 5.8, men personer som var uten yrke ved uføretidspunktet og som har startet opp i et yrke i etterkant vil ende opp med uoppgitt yrke ved å måle på denne måten. Det er ikke urimelig å tenke seg at en del personer uten yrke ved uføretidspunktet vil, etter å ha mottatt behandling og rehabilitering, kunne prøve seg helt eller delvis i arbeid før beslutningen om varig nedsatt arbeids- evne blir vurdert.

Sammenligner vi uføretidspunktet med yrkestilknytningen finner vi at i alt 14 prosent av de nye utføre og 17 prosent av de nye mottakerne av AAP mistet yrkestilknytningen i et år som ligger forut for den fastsatte uføredatoen (ikke vist). Flertallet har likevel en uføredato som enten er i samme år eller i år forut for siste år med yrkestilknytning, og har da mistet yrkestilknytningen på et senere tidspunkt. Det er imidlertid forskjeller mellom mottakere av AAP og uføretrygdede. Mens 46 prosent av mottakere av AAP hadde uføretidspunkt samme år som de mistet yrkestilknytningen og 17 prosent var yrkestilknyttet etter uføretidspunktet, er det omvendt blant mottakere av uføretrygd. Blant disse har 24 prosent uføretidspunkt samme år som de mistet yrkestilknytningen mens 43 prosent var yrkestilknyttet etter uføretidspunktet.

Et viktig spørsmål er derfor igjen om de tidligere yrkeskartleggingene gir andre resultater når det kommer til fordelingen mellom ulike yrker enn kartleggingen ved uføretidspunktet. Som det fremgår av tabellene under, er salgs- og serviceyrker det største yrkesfeltet for nye mottakere av begge ytelsene, også når vi betinger på første uføretidspunkt. Relativt sett blir likevel denne yrkesgruppen noe mindre ved bruk av uføretidspunkt sammenlignet med koblingen mot sist registrerte yrke (kapittel 5.1), og utgjør litt over to prosentpoeng færre av dem som faktisk hadde et yrke. For det nest største yrkesfeltet, akademiske yrker, er utslaget motsatt. Ved å betinge på uføretidspunkt blir denne yrkesgruppen noe større blant dem som faktisk hadde et yrke sammenlignet med koblingen mot sist registrerte yrke. For andre yrkesfelt er utslagene mindre. Blant de yngste mottakerne av ytelsene kan utslagene av ulike koblingsmetoder bli noe større, men her påvirkes det veldig av at andelen uoppgitt er så stor at noen få personer kan gi store relative utslag på yrkesfordeling.

Tabell 5.7 Yrke (1-siffernivå) året forut for gjeldende uføretidspunkt i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ikke registrert noe yrke	38,8	46,6	33,1	94,6	95,7	93,4	60,6	68,0	55,3	39,7	48,3	34,7	30,1	37,6	25,3	25,7	31,7	21,0	26,1	33,6	20,0
Uoppgitt yrke	34,6	40,4	30,4	94,5	95,5	93,3	59,5	66,7	54,4	36,6	43,9	32,4	26,1	31,6	22,6	19,9	23,3	17,2	17,9	20,8	15,5
Selvstendig næringsdrivende	4,2	6,2	2,7	:	:	:	:	:	:	3,1	4,4	2,3	4,0	6,0	2,7	5,8	8,4	3,8	8,3	12,8	4,5
Militære yrker	0,0	0,0	0,0	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Ledere	3,9	4,6	3,5	:	:	:	:	:	:	2,6	2,3	2,8	4,9	5,1	4,8	5,1	6,4	4,1	6,8	9,5	4,6
Akademiske yrker	10,4	5,3	14,0	:	:	:	2,6	1,3	3,5	11,3	4,7	15,2	12,5	6,2	16,5	12,8	6,8	17,4	14,0	9,1	18,0
Høyskoleyrker	7,4	7,1	7,6	0,3	0,4	:	2,8	2,3	3,2	7,8	7,1	8,3	9,4	8,6	9,9	9,1	9,9	8,5	8,4	8,7	8,2
Kontoryrker	5,0	3,9	5,7	0,3	0,4	:	3,3	2,9	3,5	5,4	5,1	5,5	5,6	4,6	6,2	6,1	4,5	7,3	5,5	3,7	7,0
Salgs- og serviceyrker	19,9	8,6	28,1	3,0	1,4	5,0	20,6	10,0	28,2	20,5	9,5	26,9	21,8	10,2	29,0	21,3	8,8	31,0	21,5	8,1	32,5
Bønder, fiskere mv.	0,4	0,6	0,2	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Håndverkere	4,4	9,6	0,7	0,5	0,7	:	3,6	7,0	1,1	4,1	9,6	0,9	4,2	9,9	0,5	6,0	12,9	0,6	5,5	11,5	0,5
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	5,2	9,7	1,9	:	:	:	:	:	:	4,5	8,9	2,0	5,9	12,1	2,1	7,6	14,1	2,7	5,9	10,8	1,8
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	4,6	4,0	5,1	1,0	1,2	0,8	3,1	3,3	2,9	3,5	3,9	3,3	5,4	5,1	5,5	5,9	4,2	7,2	5,9	4,3	7,2

Kilde: [Uføretrygdene](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.8 Yrke (1-siffernivå) året forut for gjeldende uføretidspunkt i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ikke registrert noe yrke	38,3	44,5	33,6	77,5	79,9	75,4	49,2	55,9	44,1	33,6	40,3	29,1	26,4	32,9	22,1	25,6	31,4	20,7	25,2	30,5	19,7
Uoppgitt yrke	33,9	38,2	30,6	77,1	79,4	75,0	47,0	53,3	42,2	29,5	34,4	26,3	21,2	25,3	18,5	18,5	21,1	16,3	15,3	16,1	14,5
Selvstendig næringsdrivende	4,4	6,4	3,0	0,4	0,5	0,4	2,3	2,7	2,0	4,1	5,9	2,9	5,2	7,6	3,6	7,2	10,3	4,5	9,8	14,4	5,2
Militære yrker	0,1	0,1	0,0	0,1	:	:	0,1	:	:	0,1	:	:	0,1	0,1	0,1	0,1	:	:	:	:	:
Ledere	3,7	4,4	3,2	0,1	:	:	1,1	:	:	3,3	3,4	3,3	5,8	6,7	5,2	6,0	7,9	4,4	6,7	8,6	4,7
Akademiske yrker	10,8	5,1	15,2	0,3	0,2	0,3	6,7	2,4	10,0	14,2	6,1	19,6	15,1	7,4	20,2	12,8	6,5	18,2	11,7	7,6	15,7
Høyskoleyrker	6,6	6,5	6,7	1,0	0,9	1,0	4,3	4,0	4,5	8,0	6,8	8,8	8,1	8,6	7,8	8,7	9,2	8,2	8,9	9,5	8,4
Kontoryrker	4,6	3,6	5,3	1,6	1,7	1,6	3,7	3,5	3,9	5,1	4,4	5,5	5,3	4,0	6,1	5,5	3,7	7,0	5,8	3,7	8,0
Salgs- og serviceyrker	20,1	9,4	28,2	12,5	6,4	17,9	22,3	11,6	30,4	19,5	9,9	25,9	21,5	9,6	29,3	21,3	8,9	31,8	19,6	7,5	31,8
Bønder, fiskere mv.	0,5	0,8	0,3	0,5	:	:	0,5	:	:	0,6	:	:	0,4	0,8	0,2	0,5	:	:	:	:	:
Håndverkere	5,6	12,0	0,8	3,3	6,2	0,9	5,2	10,5	1,1	5,9	13,7	0,8	5,5	13,0	0,6	6,3	13,0	0,5	8,1	15,4	0,7
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	5,0	9,2	1,8	1,0	1,7	0,4	3,4	5,7	1,6	5,0	9,5	1,9	6,0	11,9	2,2	7,4	13,6	2,1	7,5	12,6	2,4
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	4,8	4,5	5,0	2,1	2,4	1,9	3,6	4,5	2,9	4,8	4,9	4,8	5,9	5,0	6,4	5,9	5,0	6,8	6,1	3,7	8,4

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

5.5. Over- og underrepresentasjon av yrker

Hensikten med å kartlegge yrkesbakgrunnen for nye mottakere av helserelevante ytelse er todelt. For det første ønsker vi å inkludere det i en statistisk beskrivelse av kjennemerker ved nye mottakere, der vi allerede har faktorer som kjønn, alder, innvandrerbakgrunn, utdanning og bosted, som en del av offisiell statistikk. Dette kan bidra med ytterligere informasjon om hvem nye mottakere av uføretrygd og AAP er.

For det andre er det viktig å se på representasjon av ulike grupper sammenlignet med befolkningen i samme alder (18-67 år). Vi vet for eksempel at kvinner og personer med lav utdanning er overrepresentert blant mottakerne av både uføretrygd og AAP. Det kan også være av interesse å beskrive hvilke yrker som er overrepresentert blant nye mottakere av uføretrygd og AAP. For å gjøre dette må vi da kunne sammenligne med fordelingen i befolkningen mellom 18-67 år.

Ettersom yrkesfordelingen for nye mottakere av uføretrygd og AAP basert på en kobling av sist registrerte yrke som sammenfaller med yrkestilknytning (kapittel 5.3), yrke forut for uføretidspunkt (kapittel 5.4) og sist registrerte yrke på månedsbasis over en 5-årsperiode (kapittel 5.2) gir reeltvis høye andeler uten registrert yrke, tar vi her utgangspunkt i en 10-årsperiode som i kapittel 5.1. En sammenligning med yrkesstrukturen for 18-67 åringer i 2019 er imidlertid ikke helt uproblematisk siden vi her vil lete etter yrker som kan forekomme over en lang periode og dermed kan være preget av endringer i yrkesstrukturen over tid. Vi tar heller ikke hensyn til ulik demografi blant henholdsvis trygdede og alle sysselsatte. Likevel er dette en praktisk tilnærming som vil gi et bilde av over- og underrepresentasjon av yrker.

Som grunnlag for sammenligningen mot fordelingen i befolkningen har vi koblet yrke fra SFP for alle bosatte i alderen 18-67 år ved utgangen av 2019. Her velger vi å holde oss til dem som har en registrert yrkeskode fordi det er selve fordelingen av yrker vi er opptatt av, ikke hvor mange som faktisk har et registrert yrke. Det betyr for eksempel at vi holder selvstendige utenfor selv om vi tidligere har sett at det er mange, spesielt blant menn i de eldste aldersgruppene. Om vi hadde

inkludert dem i tabellene under, ville vi sett at selvstendige er noe underrepresentert blant nye uføre og nye mottakere av AAP.⁶

Rundt 35 prosent av nye uføretrygdde og nye mottakere av AAP med oppgitt yrke har bakgrunn fra salgs- og serviceyrker. Det er om lag 13 prosentpoeng høyere enn hva vi finner for alle i alderen 18-67 år i 2020, og er dermed det klart mest overrepresenterte yrkesfeltet blant både nye uføretrygdde og nye mottakere av AAP (tabell 5.9 og 5.10). Kvinnene er langt mer overrepresentert i dette yrkesfeltet enn det menn er, samtidig som det også er en klar tendens til at overrepresentasjonen minker med økende alder. Ser vi mer detaljert på yrkesområdene (se vedleggstabell A1.3 og A1.4), er det personer med bakgrunn som pleie- og omsorgsarbeidere og fra salgsykker som fører til overrepresentasjonen. Her er det også en aldersforskjell der unge er mest overrepresentert i salgsykker, mens pleie- og omsorgsarbeidere er overrepresentert fra og med 25-års alder.

Spesielt de yngste nye uføretrygdde er dessuten tydelig overrepresentert blant renholdere, hjelpearbeidere mv. Selv om dette avtar med alder, er overrepresentasjonen også tydelig i eldre aldersgrupper. Overrepresentasjonen i dette yrkesfeltet gjelder imidlertid ganske uavhengig av alder for nye mottakere av AAP.

Det tydeligst underrepresenterte yrkesfeltet blant nye uføretrygdde og nye mottakere av AAP i 2020 er akademiske yrker. Dette er det nest største yrkesfeltet når det gjelder både nye mottakere av uføretrygd og AAP med vel 15 prosent av dem med et tidligere registrert yrke. Likevel er de underrepresenterte når vi sammenligner med alle 18-67 åringer i 2019 fordi akademiske yrker totalt sett er det største yrkesfeltet. Et annet yrkesfelt vi kan merke oss er håndverkere som totalt sett er underrepresentert blant både nye uføretrygdde og nye mottakere av AAP, men at dette i all hovedsak skyldes at relativt få unge menn som starter mottak av uføretrygd kommer fra dette yrkesfeltet. Litt høyere opp i alder endrer dette seg, noe som kan tyde på at dette er et belastende yrke over tid.

Tabell 5.9 Yrke (1-siffer) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdde i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot yrkesfordelingen alle 18-67 år i 2019. Lønnstakere med registrert yrke

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Militære yrker og uoppgitt	-0,8	-1,3	-0,4	-3,6	-4,9		-0,7	-1,1		-0,4	-0,7		-0,4	-0,7	0,0	-0,3	-0,5		0,0	0,0	
Ledere	-3,7	-3,8	-2,8	-0,4	-0,1		-3,0	-3,6	-2,4	-5,6	-7,2	-3,8	-8,0	-9,2	-6,0	-7,3	-9,2	-4,6	-4,5	-4,7	-2,6
Akademiske yrker	-10,5	-10,3	-13,4	-5,9	-3,3	-8,7	-22,2	-15,5	-30,4	-14,0	-14,4	-18,2	-11,0	-11,8	-13,6	-9,5	-10,6	-10,5	-8,3	-10,5	-8,2
Høyskoleyrker	-3,7	-4,6	-2,0	-3,0	-3,8	-2,1	-8,0	-8,7	-6,5	-5,0	-7,7	-2,0	-4,0	-6,0	-1,5	-4,3	-4,3	-3,4	-3,3	-4,0	-1,6
Kontoryrker	1,8	2,3	1,0	0,0	2,3	-2,4	2,2	4,3	0,7	3,5	4,7	2,3	1,7	2,5	0,3	0,8	1,8	-0,7	0,2	0,5	-1,1
Salgs- og serviceyrker	12,7	6,5	13,0	3,7	5,1	1,8	29,7	18,9	33,4	18,9	12,7	18,6	16,5	10,5	16,6	12,1	5,8	13,8	9,0	3,9	8,8
Bønder, fiskere mv.	0,2	0,4	0,2	3,2	5,6	0,7	0,6	0,7	0,7	0,4	0,6	0,4	0,1	0,3	0,1	0,2	0,5	0,1	0,1	0,1	0,3
Håndverkere	-1,7	0,0	0,3	-7,4	-15,7	1,5	-2,2	-1,9	1,3	-2,0	0,4	0,7	-1,1	1,5	0,3	1,1	5,1	0,1	1,7	5,9	0,4
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	2,0	6,2	1,0	-0,6	-0,8	-0,2	-0,1	0,9	1,0	1,4	6,0	1,0	2,0	7,5	0,8	2,7	6,6	1,5	1,0	3,9	0,8
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	3,8	4,7	3,1	13,9	15,5	12,4	3,7	6,0	2,5	2,8	5,5	1,1	4,2	5,4	3,0	4,5	4,8	3,8	4,2	4,9	3,2

Kilde: [Uføretrygdde](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

⁶ En annen mulighet vil være å sammenligne med tall fra statistikken «Sysselsetting, registerbasert», som gir yrkesfordeling for sysselsatte i alderen 15-74 år denne tabellen: <https://www.ssb.no/statbank/table/12542/>

Tabell 5.10 Yrke (1-siffer) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot yrkesfordelingen alle 18-67 år i 2019. Lønnstakere med registrert yrke

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Militære yrker og uoppgitt	-0,8	-1,1	-0,3	-3,2	-4,0	-2,2	-0,6	-1,0	-0,2	-0,4	-0,6	-0,1	-0,4	-0,7	0,0	-0,2	-0,4	0,0			
Ledere	-3,5	-3,8	-2,6	-0,5	-0,5	-0,5	-2,0	-2,0	-1,8	-4,4	-5,3	-3,0	-6,3	-7,0	-4,7	-5,7	-6,4	-4,1	-4,0	-5,3	-1,9
Akademiske yrker	-10,8	-11,2	-13,0	-5,4	-3,0	-7,9	-17,9	-14,8	-23,4	-12,4	-14,1	-14,9	-9,1	-10,8	-10,9	-9,4	-10,7	-9,7	-12,0	-13,0	11,8
Høyskoleyrker	-4,7	-6,2	-2,7	-1,9	-1,7	-1,8	-7,2	-8,8	-5,3	-4,9	-8,1	-1,6	-5,4	-6,9	-3,1	-4,6	-5,4	-3,3	-3,3	-4,6	-1,5
Kontoryrker	1,1	1,7	0,2	0,5	1,8	-0,5	1,4	2,8	0,3	1,9	2,5	1,1	0,8	1,7	-0,6	0,4	0,7	-0,5	0,3	0,5	-0,4
Salgs- og serviceyrker	13,1	7,3	14,0	8,4	4,0	7,0	22,7	14,4	26,1	15,3	10,2	15,6	13,6	7,0	14,4	10,4	4,9	12,6	7,5	3,2	9,6
Bønder, fiskere mv.	0,3	0,6	0,2	1,1	1,1	1,3	0,5	0,7	0,4	0,3	0,6	0,2	0,3	0,7	0,1	0,3	0,7	0,1	0,2	0,3	0,2
Håndverkere	-0,1	3,1	0,4	-2,5	-2,8	1,0	-1,0	0,9	0,8	0,0	4,3	0,4	0,2	4,6	0,1	1,7	5,4	0,2	4,6	9,9	0,5
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	1,7	5,0	0,9	-0,4	-0,4	0,5	0,5	1,8	1,1	1,4	5,2	0,7	2,0	6,8	0,9	2,6	6,5	0,7	3,0	5,9	1,3
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	3,7	4,7	2,9	4,0	5,5	3,2	3,6	6,1	2,0	3,1	5,1	1,6	4,2	4,5	3,7	4,4	4,7	4,0	3,8	3,1	4,2

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

6. Næring

Det er ikke bare yrker som kan brukes for å beskrive yrkesaktives bakgrunn fra arbeidslivet, også næring kan være relevant i denne sammenhengen. Som vi så fra sykefraværstatistikken innledningsvis i rapporten, er det også grunn til å tro at det er variasjoner i arbeidshelse blant mottakere av uføretrygd og AAP i ulike næringer. Der yrke tar utgangspunkt i likhetstrekk ved arbeidsoppgavene og i hovedsak grupperer på bakgrunn av det, er inndeling etter næring basert på hvilke varer og tjenester som primært produseres i virksomhetene.

Nye mottakere av uføretrygd etter næring beskrives av NAV i deres [statistikk over nye mottakere av uføretrygd](#). I og med at dette allerede er kartlagt i offisiell statistikk, skal vi derfor bare behandle dette kort i denne rapporten. Her vil vi også beskrive nye mottakere av AAP etter næring, som NAV ikke publiserer løpende statistikk over. I koblingen av næringsopplysninger står vi overfor de samme betraktningene når det gjelder koblingsperiode og betingelser for yrke, men vi holder oss også her til koblingen som kartlegger sist registrerte næring (for sysselsatte) i perioden 2009-2019 uten betingelser om yrkestilknytning eller uføretidspunkt.

6.1. Sist registrerte næring

I likhet med registrert yrke (kapittel 5), henter vi siste registrerte næring fra datakilden SFP (se Sentrale datakilder), men der yrkesopplysninger kun dekker sysselsatte lønnstakere, gjelder næringsopplysninger også for sysselsatte selvstendige næringsdrivende per november hvert år. Vi ser igjen på nye mottakerne av uføretrygd og AAP i 2020, og leter etter sist registrerte næring som de var sysselsatte i for perioden 2009-2019. Vi finner registrert næringskode for noen flere enn det vi fant gyldig yrkeskode for i denne perioden, noe som i hovedsak skyldes at vi får med næringskoder blant de selvstendige. Dette gjelder både nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP. I alt 83,8 prosent av alle nye uføretrygdede i 2020 har en registrert næring, mens dette gjelder 87,6 prosent av alle nye mottakere av AAP.

For begge grupper er det vanligste at nye mottakere har vært sysselsatt innen helse- og sosialtjenester, med over 22 prosent av de nye mottakerne. Her er det imidlertid en viktig kjønnsdimensjon, om lag en av tre kvinner som startet å motta uføretrygd og/eller AAP i 2020 har bakgrunn fra dette næringshovedområdet, mens dette gjelder en langt mindre andel blant mennene. Det nest største næringshovedområdet er varehandel, reparasjon av motorvogner, hvor vi for eksempel finner ulike typer detaljhandel. Henholdsvis 12,7 og 13,9 prosent av nye uføretrygdede og nye mottakere av AAP har sin bakgrunn fra denne næringsgruppen. Blant de yngste nye mottakerne er disse to næringshovedområdene nesten jevnstore, noe som kan ha sammenheng med at en større andel av jobbene i varehandel, reparasjon av motorvogner ikke stiller så store krav til utdanning.

Tabell 6.1 Sist registrerte næring 2009-2019 for nye uføre i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Uoppgitt	16,2	19,2	14,0	79,1	80,3	77,6	26,5	31,3	23,2	13,3	15,7	11,9	9,7	10,8	8,9	6,8	7,5	6,3	5,1	5,9	4,4
Jordbruk, skogbruk og fiske	2,1	3,4	1,2	0,9	1,3	0,5	1,5	1,7	1,3	1,7	2,8	1,1	1,9	3,1	1,2	2,8	4,7	1,4	3,2	5,2	1,5
Bergverksdrift og utvinning	0,8	1,5	0,3	:	:	:	:	:	:	0,6	1,3	0,2	1,0	2,0	0,3	1,3	2,2	0,7	0,7	1,4	0,2
Industri	6,2	9,7	3,7	1,1	1,2	0,9	3,6	5,7	2,2	5,9	9,3	3,9	6,7	10,8	4,1	8,6	13,4	4,9	7,1	11,4	3,6
Elektrisitet, vannforsyning og renovasjon	0,6	1,2	0,2	:	:	:	0,3	0,3	0,2	:	:	:	0,8	1,6	0,3	0,8	1,2	0,5	1,0	1,9	0,2
Bygge- og anleggsvirksomhet	5,3	11,0	1,1	1,0	:	:	4,3	:	:	4,5	9,9	1,4	5,3	12,3	0,9	6,2	12,8	1,1	7,7	15,4	1,4
Varehandel, reparasjon av motorvogner	12,7	12,3	13,0	4,7	4,4	4,9	18,6	16,1	20,4	14,2	14,9	13,8	12,9	11,9	13,6	11,8	12,7	11,1	10,3	10,9	9,8
Transport og lagring	5,1	9,4	2,0	0,9	1,2	0,6	3,0	5,1	1,5	4,2	8,9	1,4	5,6	11,1	2,2	7,0	12,5	2,7	6,3	11,0	2,5
Overnattings- og serveringsvirksomhet	3,3	3,1	3,5	1,4	0,8	2,2	4,8	4,1	5,3	4,0	3,7	4,1	3,5	3,8	3,3	3,0	2,6	3,3	2,4	2,6	2,1
Informasjon og kommunikasjon	1,5	2,1	1,2	0,4	:	:	1,3	:	:	2,2	3,3	1,5	1,6	2,4	1,1	1,5	1,7	1,4	1,5	2,1	0,9
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	0,8	0,6	0,9	:	:	:	:	:	:	:	:	:	0,9	0,7	1,1	1,3	0,9	1,6	0,6	0,6	0,6
Teknisk tjenesteyting og eiendomsdrift	3,6	3,6	3,6	0,6	0,7	0,5	2,4	2,1	2,6	3,7	3,5	3,8	3,9	3,4	4,3	4,3	4,7	4,0	4,3	5,5	3,3
Forretningsmessig tjenesteyting	5,9	6,7	5,4	1,1	1,5	0,6	6,4	8,3	5,0	6,7	8,0	5,9	6,8	7,7	6,2	5,6	6,1	5,2	6,1	6,6	5,6
Off.adm, forsvar, sosialforsikring	3,4	2,4	4,1	1,3	0,8	2,0	1,6	1,3	1,8	3,0	2,2	3,5	3,8	2,9	4,4	3,8	2,6	4,8	5,0	3,5	6,3
Undervisning	6,2	3,1	8,4	0,6	:	:	3,5	:	:	6,7	2,7	9,0	7,1	3,2	9,6	6,8	3,4	9,3	8,4	5,2	11,0
Helse- og sosialtjenester	22,7	8,1	33,2	5,4	4,5	6,4	17,0	7,4	23,8	24,0	8,9	32,7	24,7	9,2	34,5	25,4	8,4	38,4	27,3	7,9	43,3
Personlig tjenesteyting	3,6	2,8	4,2	1,5	0,9	2,2	4,6	3,1	5,7	4,4	3,3	5,1	3,8	3,2	4,2	3,1	2,6	3,5	3,2	3,0	3,4

Kilde: [Uføretrygd](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Tabell 6.2 Sist registrerte næring 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Uoppgitt	12,4	14,0	11,2	49,3	52,4	46,6	14,4	17,3	12,3	8,2	9,2	7,6	5,7	5,9	5,5	4,0	4,4	3,7	2,9	2,8	2,9
Jordbruk, skogbruk og fiske	2,0	3,2	1,1	1,3	1,6	1,1	1,7	2,3	1,2	1,7	2,9	0,8	2,1	3,6	1,1	2,8	4,3	1,4	3,1	4,7	1,3
Bergverksdrift og utvinning	0,7	1,3	0,3	:	:	:	:	:	:	0,7	1,1	0,4	0,9	1,5	0,4	1,0	1,7	0,4	1,5	2,7	0,3
Industri	5,9	9,2	3,4	3,1	4,6	1,8	4,8	7,7	2,6	5,6	8,8	3,5	6,5	10,7	3,7	7,5	11,3	4,2	8,7	12,6	4,6
Elektrisitet, vannforsyning og renovasjon	0,7	1,3	0,3	0,4	0,6	0,1	0,6	1,1	0,2	0,7	1,3	0,4	0,8	1,5	0,3	0,9	1,6	0,4	0,8	1,3	0,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	7,2	14,9	1,4	4,4	8,2	1,1	6,6	13,2	1,6	7,3	15,8	1,5	7,2	16,1	1,4	8,6	17,1	1,3	10,4	19,4	1,2
Varehandel, reparasjon av motorvogner	13,9	13,2	14,4	13,0	10,8	15,0	17,6	15,6	19,1	14,0	14,4	13,7	12,5	12,4	12,6	11,5	11,7	11,4	13,0	12,5	13,5
Transport og lagring	5,3	9,2	2,3	1,7	2,3	1,2	3,9	6,4	2,0	5,0	9,4	2,1	6,4	11,9	2,7	7,6	13,1	2,9	7,0	11,8	2,2
Overnattings- og serveringsvirksomhet	4,6	4,2	4,9	5,2	4,0	6,4	6,1	5,6	6,5	4,9	4,6	5,0	3,9	4,0	3,8	3,5	3,2	3,7	3,0	2,1	3,9
Informasjon og kommunikasjon	1,6	2,2	1,1	0,9	0,9	0,8	1,6	2,3	1,1	2,0	2,8	1,5	1,6	2,4	1,1	1,4	2,0	1,0	1,5	1,8	1,1
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	0,8	0,6	0,9	:	:	:	:	:	:	1,0	0,8	1,1	0,8	0,7	0,9	1,0	0,8	1,1	0,9	0,7	1,1
Teknisk tjenesteyting og eiendomsdrift	3,6	3,9	3,5	1,2	1,4	1,1	3,0	2,7	3,2	4,2	4,1	4,3	4,1	4,9	3,7	4,0	4,4	3,7	5,3	6,4	4,2
Forretningsmessig tjenesteyting	6,6	7,8	5,6	3,2	3,6	2,9	7,6	9,7	6,0	7,1	8,6	6,2	6,5	7,5	5,7	6,8	7,8	5,9	6,3	7,0	5,6
Off.adm, forsvar, sosialforsikring	2,7	1,9	3,3	1,7	1,6	1,8	1,9	1,6	2,1	2,6	1,5	3,3	3,4	2,2	4,1	3,6	2,7	4,4	3,0	1,8	4,3
Undervisning	5,9	3,1	8,1	2,0	1,7	2,3	4,2	2,9	5,2	6,8	2,9	9,4	7,7	3,7	10,3	7,1	3,5	10,1	6,3	3,5	9,2
Helse- og sosialtjenester	22,1	7,3	33,2	9,3	4,2	13,6	19,9	7,3	29,5	24,0	8,7	34,2	26,2	8,1	38,1	25,2	7,6	40,2	22,7	6,1	39,4
Personlig tjenesteyting	4,1	2,8	5,0	3,0	1,7	4,2	5,0	2,9	6,7	4,2	3,2	4,9	3,8	3,0	4,4	3,6	2,9	4,1	3,8	2,8	4,9

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Også for næringsfordelingen vil det være relevant å sammenligne med alle sysselsatte 18-67 åringer i 2019, og vi sammenligner da kun de som har oppgitt en næringskode. Det er da de to største næringshovedområdene som vi omtalte over, helse og sosialtjenester og varehandel, reparasjon av motorvogner, som også er de mest overrepresenterte blant de nye uføretrygdede og nye mottakerne av AAP. Blant nye uføretrygdede gjelder overrepresentasjonen stort sett i alle aldersgrupper, også blant de aller yngste, mens blant nye AAP-mottakere er de yngste underrepresentert fra helse og sosialtjenester. Vi ser også at næringshovedområdet forretningsmessig tjenesteyting er overrepresentert blant nye mottakere av begge ytelsene, mens overnattings- og serveringsvirksomhet i størst grad er overrepresentert blant nye mottakere av AAP.

Tabell 6.3 Næring i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye uføre i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot næringsfordelingen blant alle 18-67 år i 2019. Sysselsatte med registrert næring

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Jordbruk, skogbruk og fiske	0,5	1,2	0,4	2,4	3,8	0,9	0,5	0,3	0,9	0,3	0,9	0,4	0,1	0,5	0,3	0,5	1,3	0,4	-1,2	-1,1	-0,3
Bergverksdrift og utvinning	-1,3	-1,6	-0,6				-1,2	-1,7	-0,5	-1,9	-2,5	-0,9	-1,8	-2,1	-0,9	-1,5	-2,0	-0,6	-1,3	-1,8	-0,4
Industri	-0,4	0,6	0,5	-0,7	-2,7	1,4	-1,6	-1,4	-0,4	-1,2	-0,3	0,3	-1,5	-0,8	0,0	-0,1	0,7	0,8	-0,8	0,4	-0,1
Elektrisitet, vannforsyning og renovasjon	-0,5	-0,4	-0,3	-0,4	-0,6		-0,6	-0,9	-0,3	-0,8	-0,7	-0,5	-0,7	-0,5	-0,5	-0,9	-1,3	-0,2	-0,4	-0,1	-0,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	-2,4	-1,5	-0,3	-5,9	-11,2	-0,3	-3,5	-4,3	0,4	-3,7	-3,7	-0,1	-2,0	0,2	-0,6	-1,1	0,7	-0,4	0,7	4,3	0,0
Varehandel, reparasjon av motorvogner	2,4	1,9	3,0	-2,0	0,8	-4,9	12,3	9,7	14,3	5,3	5,5	5,9	3,3	1,1	5,2	2,6	2,6	3,0	1,3	1,5	1,5
Transport og lagring	1,3	4,2	0,4	1,3	1,3	1,2	0,1	1,2	0,3	0,3	3,5	-0,1	1,0	4,4	0,3	1,1	3,8	0,3	0,0	1,6	0,3
Overnattings- og serveringsvirksomhet	1,0	1,3	0,6	-0,1	-0,9	0,9	2,7	2,4	2,8	1,8	1,9	1,6	2,1	2,8	1,5	1,8	1,6	2,0	1,3	1,8	0,8
Informasjon og kommunikasjon	-2,0	-2,7	-1,0	-0,2	-1,1	0,8	-3,3	-4,0	-2,1	-2,3	-2,7	-1,1	-2,1	-2,7	-1,0	-1,3	-2,0	-0,3	-0,8	-0,9	-0,3
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	-0,9	-1,1	-0,8	-0,3		0,0	-1,6	-1,5	-1,7	-1,3	-1,4	-1,1	-0,8	-1,1	-0,7	-1,1	-1,2	-1,1	-1,1	-1,0	-1,2
Teknisk tjenesteyting og eiendomsdrift	-2,1	-2,5	-1,6	0,2	0,8	-0,3	-4,0	-4,2	-3,8	-2,7	-3,4	-2,0	-2,2	-3,4	-1,1	-1,7	-2,2	-0,9	-3,2	-3,7	-1,9
Forretningsmessig tjenesteyting	2,3	3,1	1,8	-0,1	1,2	-1,6	3,4	6,3	1,8	2,7	4,4	1,8	2,9	3,8	2,5	1,8	2,2	1,6	2,7	2,9	2,6
Off.adm, forsvar, sosialforsikring	-2,6	-3,2	-2,3	0,4	-2,9	3,9	-3,0	-3,1	-2,9	-2,7	-3,0	-2,9	-3,4	-3,7	-3,7	-3,8	-4,2	-4,0	-2,0	-2,5	-2,1
Undervisning	-1,2	-1,7	-2,3	-2,2	-2,9	-1,4	-3,5	-2,1	-5,5	-1,2	-2,2	-2,6	-2,0	-2,2	-3,8	-1,8	-1,6	-3,2	-0,8	-0,8	-2,2
Helse- og sosialtjenester	5,7	2,1	2,3	6,1	15,3	-3,7	1,0	1,8	-5,6	5,9	2,5	0,3	6,5	2,8	2,3	5,5	2,0	3,1	6,5	0,4	4,7
Personlig tjenesteyting	0,4	0,4	0,0	2,2	0,9	3,7	2,4	1,5	2,4	1,4	1,1	1,0	0,5	0,6	0,1	-0,3	-0,2	-0,6	-1,0	-0,8	-1,3

Kilde: [Uføretrygdede](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå**Tabell 6.4 Næring i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot næringsfordelingen blant alle 18-67 år i 2019. Sysselsatte med registrert næring**

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Jordbruk, skogbruk og fiske	0,2	0,6	0,3	0,6	0,6	0,9	0,4	0,5	0,6	0,2	0,8	0,1	0,2	0,9	0,2	0,4	0,7	0,4	-1,4	-1,7	-0,5
Bergverksdrift og utvinning	-1,5	-2,0	-0,6	-0,5	-0,7	-0,2	-1,2	-1,6	-0,6	-1,9	-2,8	-0,7	-1,9	-2,7	-0,8	-1,8	-2,5	-0,9	-0,6	-0,4	-0,3
Industri	-1,1	-0,7	-0,1	0,2	0,8	0,6	-0,9	-0,3	-0,3	-1,8	-1,6	-0,4	-2,0	-1,5	-0,5	-1,6	-2,0	0,0	0,6	1,3	0,9
Elektrisitet, vannforsyning og renovasjon	-0,4	-0,4	-0,3	0,1	0,3	0,0	-0,3	-0,1	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,7	-0,6	-0,4	-0,8	-1,0	-0,3	-0,6	-0,8	-0,1
Bygge- og anleggsvirksomhet	-0,4	2,2	0,0	-2,0	-2,4	0,8	-1,6	-0,5	0,2	-1,0	2,0	0,0	-0,2	3,5	-0,1	1,2	4,7	-0,3	3,3	7,9	-0,2
Varehandel, reparasjon av motorvogner	3,1	2,1	4,2	1,5	1,0	1,2	7,4	5,0	9,4	4,1	3,6	5,0	2,3	1,0	3,7	2,0	1,1	3,1	3,8	2,7	5,2
Transport og lagring	1,2	3,3	0,7	0,3	0,0	0,9	0,6	1,6	0,7	1,0	3,3	0,6	1,5	4,6	0,8	1,5	4,0	0,4	0,6	2,0	0,0
Overnattings- og serveringsvirksomhet	2,3	2,4	2,2	3,4	3,2	3,1	3,4	3,3	3,3	2,5	2,5	2,5	2,3	2,8	1,9	2,3	2,2	2,2	1,9	1,2	2,6
Informasjon og kommunikasjon	-2,1	-2,7	-1,1	-0,2	-0,6	0,3	-3,1	-3,7	-2,1	-2,6	-3,5	-1,2	-2,1	-2,9	-1,0	-1,4	-1,8	-0,7	-0,8	-1,3	-0,1
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	-1,0	-1,1	-0,8	-0,4	-0,3	-0,4	-1,2	-1,3	-1,2	-1,0	-1,3	-0,6	-1,0	-1,1	-0,8	-1,5	-1,4	-1,6	-0,8	-0,9	-0,7
Teknisk tjenesteyting og eiendomsdrift	-2,2	-2,5	-1,8	0,0	0,4	-0,4	-3,8	-4,0	-3,6	-2,4	-3,1	-1,7	-2,2	-2,1	-1,9	-2,1	-2,6	-1,4	-2,3	-3,0	-1,0
Forretningsmessig tjenesteyting	2,7	3,9	1,9	1,1	1,3	1,2	3,6	5,9	2,2	2,7	4,4	1,8	2,3	3,2	1,7	2,9	3,7	2,3	2,8	3,1	2,5
Off.adm, forsvar, sosialforsikring	-3,5	-3,9	-3,4	-2,6	-3,8	-1,3	-3,0	-3,1	-2,9	-3,4	-3,9	-3,3	-4,1	-4,5	-4,1	-4,2	-4,1	-4,5	-4,2	-4,4	-4,2
Undervisning	-1,9	-1,9	-3,0	-1,1	-0,8	-1,6	-3,4	-2,3	-5,1	-1,5	-2,2	-2,6	-1,8	-1,8	-3,5	-1,7	-1,6	-2,7	-3,1	-2,8	-4,2
Helse- og sosialtjenester	3,8	0,6	1,1	-1,3	1,3	-6,7	1,1	-0,1	-3,0	4,4	1,4	0,3	6,9	1,1	4,7	4,6	0,8	3,9	1,1	-1,7	0,1
Personlig tjenesteyting	0,7	0,2	0,8	1,1	-0,2	1,8	2,0	0,5	2,6	0,9	0,7	0,6	0,4	0,3	0,2	0,1	0,0	0,0	-0,5	-1,2	0,1

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

6.2. Hvor finner vi de selvstendige?

I kapittel 5.1, der vi kartla yrker, skilte vi ut selvstendig næringsdrivende fordi det ikke registreres yrkeskoder for dem. I alt 3,1 prosent av de nye uføre og 2,6 prosent av de nye AAP-mottakerne hadde ikke noe registrert yrke i 2009-2019, men hadde vært registrert som selvstendig næringsdrivende. Disse finner vi imidlertid næringshovedområder for, og selv om det er en liten gruppe, er det interessant å vise at jordbruk, skogbruk og fiske, bygg og anlegg samt transport og lagring er de største næringshovedområdene blant menn som har vært selvstendig næringsdrivende. Blant kvinner dominerer personlig tjenesteyting og helse og sosialtjenester, men vi finner også noen innenfor i jordbruk, skogbruk og fiske.

Tabell 6.5 Sist registrerte næring 2009-2019 for nye uføre og nye mottakere av AAP i 2020 som er klassifisert som selvstendig næringsdrivende, etter kjønn. Prosent

	Nye uføre			Nye mottakere av AAP		
	Alle	Menn	Kvinner	Alle	Menn	Kvinner
Alle						
Uoppgitt	8	6	12	7	5	10
Jordbruk, skogbruk og fiske	20	24	12	22	27	12
Bergverksdrift og utvinning	:	:	:	:	:	:
Industri	4	3	4	4	4	3
Elektrisitet, vannforsyning og renovasjon	:	:	:	:	:	:
Bygge- og anleggsvirksomhet	13	19	1	15	22	1
Varehandel, reparasjon av motorvogner	8	7	10	6	5	9
Transport og lagring	9	13	2	10	13	3
Overnattings- og serveringsvirksomhet	3	3	3	2	2	4
Informasjon og kommunikasjon	3	4	2	2	3	1
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	:	:	:	:	:	:
Teknisk tjenesteyting og eiendomsdrift	6	6	8	5	4	7
Forretningsmessig tjenesteyting	4	3	6	4	3	6
Off.adm, forsvar, sosialforsikring	:	:	:	:	:	:
Undervisning	2	1	4	2	1	3
Helse- og sosialtjenester	8	3	17	8	3	15
Personlig tjenesteyting	11	6	19	14	8	27

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#), [Uføretrygd](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

6.3. I hvilke næringer finner vi de ulike yrkene?

Det at enkelte næringer er over- eller underrepresentert blant nye mottakere av uføretrygd og AAP har tydelig sammenheng med hvor vi finner de ulike yrkesfeltene.

Helse- og sosialtjenester er det største næringshovedområdet for nye mottakere av begge ytelsene, og også det mest overrepresenterte næringshovedområdet, spesielt for nye AAP-mottakere. I befolkningen 18-67 år er det yrkesfeltene akademiske yrker og salgs- og serviceyrker som dominerer i dette næringsområdet. Det er for så vidt også tilfelle blant nye uføretrygdde og nye mottakere av AAP, men med en klar overvekt fra salgs- og serviceyrker, og da er det spesielt kvinner som har jobbet som pleie- og omsorgsarbeidere som trekker opp. Yrkessammensetningen er dermed en viktig forklaring på overrepresentasjonen fra dette næringshovedområdet.

Ser vi på et annen stort og overrepresentert næringshovedområde blant nye mottakere av ytelsene, nemlig varehandel, reparasjon av motorvogner, finner vi noe av det samme som for yrkesfeltet salgs- og serviceyrker. I befolkningen 18-67 år utgjør dette yrkesfeltet litt under halvparten av alle lønnstakere i næringsområdet, mens blant både nye uføretrygdde og nye mottakere av AAP har seks av ti som tilhører dette næringshovedområdet bakgrunn fra salgs- og serviceyrker. Mer spesifikt er det personer med bakgrunn fra salgsvyrker som dominerer. Mye av forklaringen på overrepresentasjonen fra dette næringshovedområdet er dermed å finne i blant personer med denne yrkesbakgrunnen.

I næringshovedområdet forretningsmessig tjenesteyting finner vi en bred sammensetning av yrkesfelt blant alle lønnstakere, med renholdere, hjelpearbeidere mv. og salgs- og serviceyrker som de to største yrkesgruppene. Det er også overrepresentasjonen av nye uføretrygdde og nye mottakere av AAP fra disse to yrkesfeltene, spesielt renholdere, hjelpearbeidere mv. som gjør at næringshovedområdet totalt sett blir overrepresentert blant nye mottakere av ytelsene. For andre yrkesfelt i dette næringshovedområdet finner vi ingenting som tyder på at personer som jobber i denne næringen oftere blir uføre eller AAP-mottakere.

Snur vi perspektivet og ser litt på yrkesfelt som er mest overrepresentert blant nye mottakere av uføretrygd og AAP, kan vi igjen se på salgs- og serviceyrkene. Sju av ti i dette yrkesfeltet jobber i næringene under helse- og sosialtjenester og varehandel, reparasjon av motorvogner, og de bidrar i stor grad til at disse næringene er overrepresentert blant de nye mottakerne. Men; også personer med denne yrkesbakgrunnen som har jobbet i andre næringer er klart overrepresentert blant de nye mottakerne, selv om næringene i seg selv ikke er det. Slik er det også for personer med bakgrunn som renholdere, hjelpearbeidere mv. Det er et yrkesfelt som er overrepresentert både blant nye uføretrygdde og nye mottakere av AAP, uansett hvilken næring de har jobbet innenfor.

7. Oppsummering

Hvilke yrker og næringer folk jobber i, kan være relevant for helsen og dermed også hvorvidt noen får behov for arbeidsavklaringspenger (AAP) eller uføretrygd på grunn av nedsatt arbeids- og inntektsevne. Selv om vi gjennom denne rapporten ikke kan fastslå direkte sammenheng mellom nedsatt helse og arbeid på individnivå, har ulike yrker og næringer også ulik helserisiko og det er interessant å kunne kartlegge tidligere yrkesaktivitet for dem som starter mottak av AAP og uføretrygd.

Oversikt over hvilken næring nye mottakere av ytelsene kommer fra er allerede delvis dekket i løpende statistikk fra NAV. Kartleggingen viser også at det er en sammenheng mellom hvilke næringer som er over- eller underrepresentert og hvilke yrker som preger næringene. Yrkes-sammensetningen ser dermed ut til å kunne være en vesentlig forklaring på forskjeller mellom næringer, og gir et inntrykk av at yrkesbakgrunnen er viktigere enn næringsbakgrunnen når vi skal beskrive kjennemerker for nye mottakere av disse to helserelaterte ytelsene. Vi mister riktignok informasjon om selvstendig næringsdrivende som mangler yrkeskoder dersom vi ser bort i fra næring. Dette utgjør imidlertid et svært liten del av de nye mottakerne av uføretrygd og AAP, henholdsvis 3,1 og 2,6 prosent.

Rapporten har videre sett på to delvis overlappende kilder for å knytte yrke til nye mottakere av uføretrygd og AAP. Den ene datakilden er a-ordningen som viser månedlige opplysninger om yrke tilbake til 2015. Den andre kilden, System for persondata (SFP), gir oss en lengre tidsperiode med opplysninger om sysselsatte fra 2009. Ulempene med den sistnevnte datakilden er at opplysningene om yrke er av noe dårligere kvalitet i perioden før 2015, og at det kun er registrert opplysninger om yrke i november hvert år som gjør at man mister yrkesaktivitet i deler av året.

Rapporten viser at SFP gir samlet sett en lavere andel personer uten opplysning om yrke, spesielt for uføretrygdede. Veien inn til uføretrygd kan være forholdsvis lang, og når vi begrenser yrkesopplysningene til perioden fra 2015 mister vi informasjon om yrkesaktiviteten til mange. Unntaket er for de aller yngste der månedlige opplysninger gir en lavere andel med uoppgitt yrke. Man kan imidlertid stille spørsmål om hvor interessant kartleggingen av yrke er blant de yngste i den grad man ønsker å belyse belastninger i yrker og risiko for svekket helse ettersom deres erfaring i arbeidslivet vil være begrenset. Det er også slik at fordelingen av yrker blant de nye mottakerne av uføretrygd og AAP endrer seg lite mellom de to ulike datakildene, og at det gir omtrent samme bilde av hvilke yrker som er over- og underrepresentert. Dette gir et inntrykk av at SFP er mest relevant som kilde i kartleggingen av hvilke yrker nye mottakere av uføretrygd og AAP hadde før de fikk svekket helse.

I kartleggingen av nye mottakere av uføretrygd og AAP har vi også satt ulike betingelser til hvilket yrke som skal regnes som det siste registrerte. Nye mottakere av uføretrygd eller AAP får fastsatt et tidspunkt når inntekts- eller arbeidsevnen ble vurdert til å være nedsatt med minst halvparten. I utgangspunktet kan man tenke seg at dette tidspunktet vil være viktig i den grad yrket medfører helseproblemer. På tilsvarende måte har vi satt yrkestilknytning eller yrkesinntekt over 2G som betingelse for siste registrerte yrke. Fordelingen av yrker blant nye mottakerne av uføretrygd eller AAP med disse betingelsene avviker imidlertid ikke så mye sammenlignet med siste registrerte yrke uten betingelse om uføretidspunkt eller størrelse på inntekt. Kartleggingen viser også at betingelsene om å velge yrket man har rett forut for uføretidspunktet eller ved yrkesinntekt over 2 G gir en langt større andel uten yrkesaktivitet. Ettersom vi ikke kan fastslå noen årsakssammenheng mellom yrke og risiko for å motta uføretrygd eller AAP, fremstår derfor disse betingelsene som lite hensiktsmessige. Ved å velge yrke uten betingelser unngår vi også å antyde at det er en direkte sammenheng mellom yrke og tap av arbeids- eller inntektsevne som ikke kan påvises.

Valg av siste registrerte yrke tilbake til 2009 uten betingelser for nye mottakere av uføretrygd og AAP i 2020 fremstår med andre ord ut som en fornuftig tilnærming når vi skal gi et bilde av yrkesbakgrunnen blant nye mottakere av uføretrygd og AAP i løpende offisiell statistikk. For 2020-tilgangene vil vi da kunne hente koder for perioden 2009-2019. Dette gir oss muligheten til å velge et fast intervall på 10 år når vi leter etter siste yrke for nye mottakere av uføretrygd og AAP fra 2020 og framover.

Rapporten viser at 16,1 prosent av nye uføretrygdene i 2020 ikke har noe registrert yrkeskode tilbake til 2009. De største andelene finner vi naturlig nok i de yngste aldersgruppene. Blant de nye uføretrygdene er det salgs- og serviceyrker som er det klart dominerende yrkesfelt med 28,0 prosent. Her finner vi pleie- og omsorgsarbeid som det største yrkesområdet, men det er også en stor andel av salgsykker. Det er en tydelig kjønnsforskjell der nesten 4 av 10 kvinner kommer fra salgs- og serviceyrker. Blant nye uføretrygdene menn i 2020 var også salgs- og serviceyrker det mest vanlige yrkesfeltet med 15 prosent, men her er de nye uføretrygdene noe jevnere fordelt på de resterende yrkesfeltene med en stor andel også blant prosess- og maskinoperatører og håndverkere.

Vi finner en litt mindre andel uten tidligere registrert yrke blant nye mottakere av AAP i 2020 enn blant nye uføretrygdene. Også blant disse er det yrkesfeltet salgs- og serviceyrker som er den største både blant kvinner og menn. Blant de yngre mottakerne av AAP er det imidlertid en langt større andel enn blant de nye uføretrygdene som har en yrkesbakgrunn. Om lag halvparten av nye mottakere av AAP i aldersgruppen 18-24 år har registrert et yrke mot knapt 19 prosent av de nye uføretrygdene i samme aldersgruppe.

Rundt 35 prosent av nye uføretrygdene og nye mottakere av AAP med en yrkesbakgrunn har bakgrunn fra salgs- og serviceyrker. Det er om lag 13 prosentpoeng høyere enn hva vi finner for alle i alderen 18-67 år i 2020, og er dermed det klart mest overrepresenterte yrkesfeltet blant både nye uføretrygdene og nye mottakere av AAP. Det tydeligst underrepresenterte yrkesfeltet blant nye uføretrygdene og nye mottakere av AAP i 2020 er akademiske yrker. Her er andelen blant nye mottakere av AAP og uføretrygd vel 10 prosent lavere enn befolkningen i alderen 18-67 år i 2020.

Referanser

- Bragstad, T. (2018) Vekst i uføretrygd blant unge. *Arbeid og velferd* 2/2018, 69-87. https://arbeidogvelferd.nav.no/asset/2018/2/arbeid_og_velferd-2018-02_art-5.pdf
- Fedoryshyn, N. og Normann, T. M. (2021) Vanligst for uføre å jobbe i salgs- og serviceyrker. SSB-analyse 2021/01. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/vanligst-for-ufore-a-jobbe-i-salgs-og-serviceyrker>
- Kann, I. C. og Grønlien, E. (2021) Midlertidige helserelevante ytelser til unge – har vi misforstått utviklingen? *Arbeid og Velferd* 1/2021. 1-16. <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd-nr.1-2021/Midlertidige%20helserelevante%20ytelser%20til%20unge%20%E2%80%93%20har%20vi%20misforst%C3%A5tt%20utviklingen>
- Knardahl, S. mfl. (2016) Arbeidsplassen og sykefravær – Arbeidsforhold av betydning for sykefravær. *Tidsskrift for velferdsforskning* Vol. 19, Utg. 2. 179-199. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.2464-3076-2016-02-05>
- NOU 2021-2 Kompetanse, aktivitet og inntektssikring. Tiltak for økt sysselsetting. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. 21-39. https://www.regjeringen.no/contentassets/2943e48dbf4544b8b5f456c850dcccbe/no/pdfs/nou_202120210002000dddpdfs.pdf
- Pedersen, A. W. mfl. (2019) Trygdepolitikk og trygdemottak i åtte nordeuropeiske land. Rapport 2019:14, 92-108. https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2612853/Trygdepolitikk%20og%20trygdemottak_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- STAMI (2021) Faktabok om arbeidsmiljø og helse 2021. STAMI-rapport, årgang 22, nr. 4. Oslo: Statens arbeidsmiljøinstitutt. <https://stami.brage.unit.no/stami-xmlui/handle/11250/2757495>
- Aarhus, L. og Mehlum, I. S. (2017) Arbeidsmedisinsk pasientutredning i Norge. *Tidsskriftet Den Norske Legeforening* 2017. <https://tidsskriftet.no/2017/08/originalartikkel/arbeidsmedisinsk-pasientutredning-i-norge>

Vedlegg A: Vedleggstabeller, yrkesfordeling

Tabell A1.1 Yrke (2-siffernivå) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ikke registrert noe yrke	19,2	24,0	15,7	81,1	82,8	79,1	27,7	32,9	24,1	15,1	18,6	13,1	12,3	14,9	10,6	10,9	13,7	8,7	11,0	15,8	6,9
Uoppgitt yrke	16,1	19,2	13,8	80,6	82,0	78,8	26,7	31,4	23,3	13,2	15,6	11,8	9,4	10,7	8,6	6,6	7,1	6,1	4,7	5,5	4,0
Selvstendig næringsdrivende	3,1	4,8	1,8	0,6	0,8	0,2	1,1	1,5	0,8	1,9	3,1	1,3	2,8	4,2	2,0	4,3	6,6	2,5	6,3	10,3	2,9
Militære yrker	0,0	0,1	0,0	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Ledere	4,2	5,3	3,3	:	:	:	0,7	0,5	0,9	3,1	2,9	3,1	4,9	6,2	4,1	5,6	7,3	4,2	7,3	10,6	4,6
Politikere og toppledere	0,9	1,5	0,6	:	:	:	:	:	:	0,8	1,0	0,6	1,1	1,7	0,7	1,3	2,0	0,7	1,6	2,8	0,6
Administrative og merkantile ledere	0,8	0,8	0,7	:	:	:	:	:	:	0,5	0,7	0,3	0,8	0,9	0,7	1,1	1,2	1,1	1,4	1,2	1,5
Ledere av enheter for vareproduksjon og tjenesteyting	1,6	2,3	1,1	:	:	:	:	:	:	1,2	0,9	1,3	1,7	2,5	1,1	2,1	3,1	1,4	3,5	5,4	1,9
Ledere i hotell, restaurant, varehandel mv.	0,8	0,7	0,9	:	:	:	:	:	:	0,7	0,4	0,8	1,3	1,0	1,5	1,0	1,0	1,0	0,9	1,2	0,7
Akademiske yrker	12,5	6,9	16,6	0,3	:	:	4,7	3,1	5,8	14,4	6,9	18,8	14,8	7,9	19,2	14,3	7,9	19,2	16,8	11,0	21,5
Realister, sivilingeniører mv.	0,7	0,9	0,5	:	:	:	:	:	:	0,6	0,9	0,4	0,8	0,9	0,7	0,9	1,2	0,6	1,0	1,5	0,5
Medisinske yrker	3,5	1,0	5,3	:	:	:	:	:	:	4,4	1,1	6,3	4,0	1,0	5,9	4,1	1,5	6,2	4,3	1,6	6,6
Undervisningsyrker	4,4	2,0	6,1	:	:	:	:	:	:	5,1	2,0	7,0	5,1	2,0	7,1	4,6	2,2	6,4	6,3	3,5	8,6
Rådgivere innen økonomi, administrasjon og salg	2,6	1,9	3,2	:	:	:	:	:	:	2,5	1,4	3,1	3,2	2,6	3,6	3,2	2,0	4,1	3,8	3,1	4,4
IKT-rådgivere	0,4	0,5	0,3	:	:	:	:	:	:	0,7	1,1	0,5	0,5	0,7	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,6	0,2
Juridiske, samfunnsvitenskapelige og humanistiske yrker	1,0	0,6	1,3	:	:	:	:	:	:	1,1	0,5	1,5	1,2	0,6	1,6	1,1	0,7	1,5	1,0	0,8	1,2
Høyskoleyrker	9,0	9,6	8,5	0,7	0,7	0,8	5,4	5,9	5,0	9,5	9,3	9,7	10,6	11,1	10,2	10,5	12,6	9,0	10,3	11,6	9,3
Ingeniører mv.	1,9	3,5	0,7	:	:	:	:	:	:	1,5	2,5	0,8	2,2	4,2	0,9	2,9	5,5	0,9	2,4	4,7	0,6
Helserelaterte yrker	1,2	0,5	1,8	:	:	:	:	:	:	1,5	0,5	2,1	1,4	0,5	1,9	1,3	0,7	1,8	1,6	0,8	2,2
Medarbeidere innen økonomi, administrasjon og salg	4,1	3,7	4,4	0,5	0,6	0,3	2,4	2,7	2,1	3,9	3,5	4,2	5,2	4,5	5,7	4,6	4,7	4,6	4,7	4,1	5,2
Yrker innen kultur, idrett mv.	1,3	1,1	1,4	:	:	:	:	:	:	1,7	1,2	2,0	1,4	1,3	1,4	1,3	1,1	1,5	1,1	1,2	1,0
IKT-teknikere	0,5	0,8	0,3	:	:	:	:	:	:	1,0	1,6	0,7	0,5	0,7	0,3	0,4	0,7	0,2	0,5	0,8	0,3
Kontoryrker	6,8	5,9	7,5	1,2	1,6	0,8	6,4	7,1	5,8	8,0	7,9	8,0	7,3	6,1	8,0	7,4	6,0	8,5	7,0	4,7	8,9
Kontomedarbeidere	2,8	1,3	3,9	0,2	:	:	2,3	1,5	2,9	3,7	2,0	4,7	2,9	1,2	3,9	2,9	1,4	4,1	3,2	1,1	4,8
Kundeserviceyrker	1,2	0,9	1,5	0,3	:	:	1,7	1,5	1,9	1,6	1,1	1,9	1,2	0,9	1,3	1,1	0,9	1,2	1,2	0,5	1,7
Økonomi- og logistikkmedarbeidere	2,5	3,3	1,9	0,7	:	:	2,0	3,6	0,9	2,4	4,3	1,2	2,9	3,7	2,5	2,9	3,3	2,5	2,5	2,9	2,1
Postbud, arkiv- og personalkontomedarbeidere	0,3	0,4	0,3	:	:	:	0,3	0,5	0,1	0,3	0,5	0,2	0,3	0,3	0,3	0,6	0,5	0,7	0,2	0,2	0,2
Salgs- og serviceyrker	28,0	15,0	37,4	9,6	6,1	14,0	38,1	23,5	48,4	30,3	18,5	37,1	28,9	16,4	36,8	27,0	12,7	37,9	25,1	11,0	36,6
Yrker innen personlig tjenesteyting	3,5	3,7	3,3	:	:	:	:	:	:	3,8	4,0	3,7	3,3	4,1	2,8	3,2	3,9	2,6	3,3	4,3	2,5
Salgsyrker	8,9	5,7	11,2	4,5	3,9	5,2	18,2	13,4	21,7	9,9	7,0	11,6	8,5	5,2	10,6	6,8	3,7	9,2	5,2	2,7	7,2
Pleie- og omsorgsarbeidere	15,0	4,7	22,4	3,3	1,0	6,2	14,1	5,3	20,4	15,6	6,2	21,1	16,2	5,7	22,8	16,3	4,4	25,6	16,2	3,6	26,6
Sikkerhetsarbeidere	0,7	1,0	0,5	:	:	:	:	:	:	0,9	1,3	0,6	0,9	1,4	0,6	0,6	0,7	0,5	0,4	0,4	0,4
Bønder, fiskere mv.	0,7	1,1	0,5	0,9	1,3	0,3	1,0	1,2	0,9	0,8	1,3	0,6	0,6	1,0	0,3	0,7	1,1	0,3	0,8	1,1	0,5
Jordbrukere	0,6	0,8	0,4	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Skogbrukere, fiskere mv.	0,2	0,3	0,0	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:

Kilde: [Uføretrygdede](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Tabell A1.1 Forts..

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Håndverkere	5,7	12,3	1,0	1,2	1,7	0,7	5,5	10,8	1,8	5,6	13,2	1,2	5,5	12,9	0,8	7,0	15,3	0,6	6,7	13,8	0,8
Byggearbeidere	2,7	6,2	0,2	:	0,6	:	2,3	4,9	0,5	2,5	6,2	0,3	2,7	6,7	0,2	:	7,7	:	:	7,8	:
Metall- og maskinarbeidere	1,7	3,9	0,2	0,4	:	:	1,7	3,3	0,5	1,7	4,4	0,1	1,6	3,8	0,2	2,2	5,0	0,1	1,9	4,0	0,2
Presisjonsarbeidere, kunsthåndverkere, grafiske arbeidere mv.	0,2	0,2	0,2	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Elektrikere, elektronikere mv.	0,7	1,5	0,1	0,3	:	:	1,1	2,3	0,2	0,8	1,8	0,2	0,5	1,3	:	0,8	1,6	0,1	0,6	1,2	:
Andre håndverkspregede yrker	0,4	0,6	0,3	:	:	:	:	:	:	0,4	0,5	0,4	0,5	0,9	0,3	0,4	0,7	0,1	:	:	:
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	6,7	12,7	2,4	0,9	1,4	0,3	4,4	7,3	2,2	6,4	13,1	2,5	7,5	15,7	2,4	8,9	16,4	3,0	7,4	13,6	2,3
Prosess- og maskinoperatører	2,7	4,2	1,7	0,7	:	:	2,0	:	:	2,8	4,7	1,7	2,9	4,9	1,7	3,5	5,1	2,3	2,9	4,6	1,5
Montører	0,2	0,4	0,1	:	:	:	:	:	:	0,3	0,5	0,1	0,2	0,4	0,1	0,4	0,6	0,2	0,2	0,3	0,1
Transportarbeidere og operatører av mobile maskiner mv.	3,8	8,1	0,7	:	:	:	:	:	:	3,4	7,9	0,8	4,4	10,4	0,6	5,0	10,7	0,6	4,3	8,7	0,6
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	7,1	7,1	7,1	3,9	4,1	3,8	6,2	7,6	5,2	6,8	8,3	5,9	7,7	7,8	7,6	7,9	7,0	8,6	7,7	6,7	8,5
Renholdere mv.	3,8	2,1	5,0	1,0	0,8	1,1	2,3	1,5	2,8	3,8	2,7	4,4	4,4	2,6	5,5	4,4	2,0	6,3	4,6	2,1	6,7
Hjelpearbeidere i jordbruk, skogbruk og fiske	0,2	0,2	0,1	0,5	0,4	0,7	0,3	0,4	0,1	0,2	0,2	0,1	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Hjelpearbeidere i bergverk, industri, bygg og anlegg og transport	1,4	2,9	0,3	1,1	1,5	0,7	1,7	3,5	0,3	1,4	3,4	0,2	1,3	2,8	0,3	1,4	2,8	0,4	1,5	3,1	0,2
Kjøkkenassistenter	1,1	0,6	1,4	0,7	0,8	0,6	1,2	0,8	1,4	0,8	0,7	0,8	1,2	0,7	1,6	1,1	0,4	1,7	1,0	0,5	1,5
Reklamedistributører mv.	0,2	0,3	0,1	:	:	:	0,4	0,5	0,3	0,3	0,5	0,2	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Renovasjons- og gjenvinningsarbeidere mv.	0,6	1,1	0,2	:	:	:	0,5	0,9	0,2	0,4	0,8	0,2	0,6	1,2	0,2	0,8	1,4	0,3	:	:	:

Kilde: [Uføretrygd](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Tabell A1.2 Yrke (2-siffernivå) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ikke registrert noe yrke	14,9	17,8	12,7	50,1	53,4	47,2	15,3	18,6	12,9	9,8	11,7	8,5	8,5	10,3	7,3	8,7	11,2	6,5	10,0	13,2	6,7
Uoppgitt yrke	12,3	13,9	11,1	49,5	52,6	46,9	14,5	17,3	12,3	8,1	9,2	7,4	5,5	5,7	5,3	4,0	4,4	3,6	2,6	2,6	2,5
Selvstendig næringsdrivende	2,6	3,9	1,6	0,6	0,8	0,4	0,9	1,3	0,6	1,7	2,5	1,1	3,0	4,6	1,9	4,7	6,9	2,9	7,4	10,6	4,2
Militære yrker	0,1	0,2	0,0	0,3	:	:	0,1	0,2	0,1	0,1	:	:	0,1	0,1	0,1	0,1	:	:	:	:	:
Ledere	4,5	5,7	3,6	0,1	:	:	1,7	:	:	4,4	4,9	4,0	6,7	8,5	5,4	7,2	9,9	4,9	7,8	10,4	5,2
Politikere og toppledere	1,0	1,6	0,5	:	:	:	:	:	:	1,0	1,4	0,7	1,3	2,3	0,7	1,8	2,8	0,9	2,1	3,4	0,9
Administrative og merkantile ledere	0,8	0,9	0,7	:	:	:	:	:	:	0,6	0,5	0,7	1,2	1,2	1,2	1,4	1,9	0,9	1,4	1,9	0,9
Ledere av enheter for vareproduksjon og tjenesteyting	1,5	2,2	1,0	:	:	:	:	:	:	1,4	1,9	1,1	2,3	3,4	1,6	2,5	3,7	1,4	2,6	3,8	1,3
Ledere i hotell, restaurant, varehandel mv.	1,3	1,1	1,4	:	:	:	:	:	:	1,4	1,1	1,6	1,8	1,7	1,9	1,5	1,5	1,6	1,7	1,3	2,1
Akademiske yrker	12,9	6,7	17,6	1,0	0,9	1,0	9,1	4,3	12,8	16,8	7,8	22,8	17,2	9,3	22,4	14,7	8,1	20,5	13,7	9,2	18,2
Realister, sivilingeniører mv.	0,8	1,1	0,6	0,0	.	0,0	0,6	0,5	0,6	1,1	1,3	0,9	1,0	1,5	0,7	0,9	1,3	0,5	1,0	1,6	0,3
Medisinske yrker	3,6	0,9	5,7	0,1	.	0,2	2,8	0,3	4,8	4,6	1,3	6,8	4,8	1,3	7,1	4,4	1,3	7,0	3,3	1,1	5,6
Undervisningsyrker	4,4	1,8	6,4	0,4	0,4	0,4	3,1	1,4	4,3	6,0	1,9	8,7	6,0	2,5	8,4	4,6	1,9	6,9	4,8	2,6	7,0
Rådgivere innen økonomi, administrasjon og salg	2,3	1,4	2,9	0,2	0,2	0,2	1,3	0,8	1,6	2,8	1,4	3,7	3,0	1,8	3,9	3,0	1,9	4,0	3,1	2,6	3,5
IKT-rådgivere	0,5	0,8	0,3	0,1	:	:	0,4	:	:	0,7	1,0	0,4	0,7	1,2	0,5	0,6	0,8	0,4	0,4	0,6	0,2
Juridiske, samfunnsvitenskapelige og humanistiske yrker	1,2	0,7	1,6	0,2	:	:	1,0	:	:	1,7	1,0	2,2	1,5	1,0	1,9	1,4	0,8	1,8	1,1	0,7	1,6
Høyskoleyrker	8,6	9,1	8,3	2,4	2,7	2,2	6,9	7,1	6,8	10,2	9,8	10,6	9,8	10,9	9,1	10,5	12,0	9,3	10,4	11,4	9,4
Ingeniører mv.	1,6	3,1	0,6	0,2	0,4	0,1	0,8	1,4	0,3	1,7	2,8	0,9	2,0	4,2	0,6	2,9	5,2	0,9	2,6	4,7	0,5
Helserelaterte yrker	1,3	0,4	1,9	0,3	0,1	0,5	0,9	0,2	1,5	1,7	0,5	2,5	1,6	0,6	2,2	1,3	0,5	2,0	1,5	0,5	2,4
Medarbeidere innen økonomi, administrasjon og salg	4,0	3,8	4,0	0,9	1,2	0,6	3,4	3,3	3,4	4,5	4,2	4,8	4,5	4,4	4,5	4,9	4,7	5,0	5,1	5,0	5,2
Yrker innen kultur, idrett mv.	1,2	0,9	1,5	0,5	0,4	0,6	1,2	1,0	1,3	1,8	1,3	2,1	1,3	0,9	1,5	1,2	1,0	1,3	0,9	0,6	1,2
IKT-teknikere	0,5	0,9	0,3	0,5	0,6	0,3	0,7	1,2	0,3	0,6	0,9	0,4	0,5	0,9	0,3	0,3	0,5	0,1	0,4	0,6	0,2
Kontoryrker	6,6	5,9	7,1	3,5	4,0	3,0	6,8	7,4	6,3	7,1	6,6	7,4	6,8	5,7	7,5	7,2	5,3	8,9	7,2	4,8	9,5
Kontorarbeidere	2,6	1,1	3,7	1,2	1,0	1,5	2,3	1,5	2,8	2,7	0,9	3,9	2,8	1,0	4,1	3,1	1,1	4,8	3,3	0,8	5,8
Kundeserviceyrker	1,3	1,1	1,5	0,9	1,0	0,8	1,9	1,7	2,1	1,3	1,1	1,5	1,2	0,9	1,4	1,1	0,7	1,4	0,8	0,4	1,3
Økonomi- og logistikkmedarbeidere	2,4	3,5	1,6	1,3	1,9	0,7	2,3	3,8	1,2	2,8	4,4	1,8	2,5	3,5	1,8	2,6	3,0	2,3	2,8	3,4	2,1
Postbud, arkiv- og personalkontorarbeidere	0,3	0,3	0,3	0,0	0,1	.	0,3	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3
Salgs- og serviceyrker	29,8	16,9	39,6	27,8	16,0	37,9	38,7	24,9	49,2	28,9	17,9	36,3	27,4	14,2	36,2	26,0	12,3	37,7	24,0	10,7	37,5
Yrker innen personlig tjenesteyting	4,5	4,1	4,8	4,5	2,6	6,1	6,2	4,4	7,5	4,4	4,2	4,6	3,7	4,2	3,4	3,7	4,6	3,0	3,5	4,0	3,1
Salgsyrker	10,1	6,9	12,6	13,2	9,3	16,7	16,2	12,1	19,3	9,4	6,7	11,1	7,4	4,4	9,3	6,3	3,3	8,8	6,4	3,2	9,6
Pleie- og omsorgsarbeidere	14,5	5,0	21,6	9,6	3,7	14,7	15,2	6,7	21,6	14,2	5,8	19,8	15,8	4,7	23,1	15,5	3,9	25,5	13,7	2,9	24,6
Sikkerhetsarbeidere	0,7	1,0	0,5	0,4	0,5	0,4	1,2	1,6	0,8	0,9	1,2	0,7	0,6	0,9	0,3	0,5	0,6	0,4	0,4	0,6	0,2
Bønder, fiskere mv.	0,9	1,4	0,5	1,3	1,4	1,2	1,1	1,5	0,7	0,8	1,4	0,4	0,8	1,4	0,3	0,8	1,3	0,4	0,8	1,2	0,4
Jordbrukere	0,7	0,9	0,5	1,1	1,2	1,1	0,8	1,0	0,7	0,5	0,8	0,3	0,5	0,8	0,3	0,6	1,0	0,4	0,7	0,9	0,4
Skogbrukere, fiskere mv.	0,2	0,5	0,1	0,2	0,2	0,1	0,3	0,5	0,1	0,3	0,6	0,1	0,3	0,6	0,0	0,2	0,3	.	0,2	0,3	.

Kilde: [Uføretrygd](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Tabell A1.2 Forts..

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Håndverkere	7,4	15,8	1,1	5,7	10,5	1,5	7,6	15,4	1,6	7,7	17,8	1,0	6,9	16,4	0,7	7,7	16,0	0,7	9,4	17,8	0,9
Byggearbeidere	3,9	8,7	0,3	2,2	4,3	0,4	3,8	8,1	0,4	4,3	10,3	0,3	3,8	9,2	0,2	4,1	8,9	0,1	:	10,4	:
Metall- og maskinarbeidere	1,9	4,1	0,2	1,7	3,1	0,5	1,9	4,0	0,4	1,9	4,6	0,2	1,8	4,3	0,1	1,8	3,7	0,1	2,5	4,7	0,2
Presisjonsarbeidere, kunsthåndverkere, grafiske arbeidere mv.	0,2	0,2	0,2	:	:	:	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	:	:	:
Elektrikere, elektronikere mv.	1,1	2,2	0,2	:	:	:	1,3	2,5	0,4	0,9	2,1	0,1	0,8	1,8	0,0	1,1	2,2	0,1	1,1	:	:
Andre håndverkspregede yrker	0,4	0,6	0,3	0,2	0,1	0,3	0,4	0,6	0,3	0,5	0,6	0,4	0,5	0,9	0,2	0,5	0,8	0,3	0,4	0,3	0,4
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	6,9	12,8	2,4	2,5	4,0	1,2	5,6	9,6	2,6	6,8	13,5	2,4	7,9	16,0	2,6	9,0	16,8	2,4	9,3	15,8	2,7
Prosess- og maskinoperatører	2,7	4,2	1,5	:	:	:	2,5	3,8	1,4	2,7	4,3	1,6	2,9	4,9	1,6	3,1	4,7	1,8	:	:	:
Montører	0,2	0,3	0,1	:	:	:	0,2	0,3	0,1	0,2	0,3	0,1	0,2	0,4	0,1	0,2	0,4	0,1	:	:	:
Transportarbeidere og operatører av mobile maskiner mv.	4,0	8,3	0,8	1,0	1,5	0,5	3,0	5,5	1,1	4,0	9,0	0,7	4,7	10,6	0,9	5,7	11,7	0,5	6,0	11,3	0,5
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	7,4	7,7	7,2	5,5	6,4	4,7	7,2	9,3	5,6	7,4	8,7	6,6	8,0	7,4	8,5	8,1	7,0	9,0	7,4	5,4	9,5
Renholdere mv.	3,6	2,0	4,8	1,5	0,7	2,1	2,4	1,6	2,9	3,9	2,5	4,8	4,7	2,5	6,2	4,5	2,2	6,6	4,2	1,5	6,8
Hjelpearbeidere i jordbruk, skogbruk og fiske	0,1	0,2	0,1	:	:	:	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	:	:	:
Hjelpearbeidere i bergverk, industri, bygg og anlegg og transport	1,8	3,6	0,4	1,8	3,1	0,6	2,5	4,9	0,7	1,8	4,0	0,3	1,4	3,1	0,4	1,5	3,0	0,3	1,4	2,7	0,1
Kjøkkenassistenter	1,2	0,7	1,5	1,3	1,4	1,2	1,2	0,9	1,4	1,0	0,7	1,2	1,2	0,4	1,7	1,2	0,4	1,8	1,3	0,3	2,3
Reklamedistributører mv.	0,1	0,1	0,0	:	:	:	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	:	:	:
Renovasjons- og gjenvinningsarbeidere mv.	0,7	1,2	0,3	0,7	0,9	0,6	0,8	1,4	0,4	0,7	1,3	0,2	0,6	1,2	0,2	0,7	1,2	0,3	0,5	0,8	0,2

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Tabell A1.3 Yrke (2-siffer) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot yrkesfordelingen alle 18-67 år i 2019. Lønnstakere med registrert yrke

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Militære yrker	-0,8	-1,3	-0,4	-3,6	-4,9	-2,3	-0,7	-1,1	-0,2	-0,4	-0,7	-0,1	-0,4	-0,7	0,0	-0,3	-0,5	-0,1	0,0	0,0	0,0
Ledere	-3,7	-3,8	-2,8	-0,4	-0,1	-0,7	-3,0	-3,6	-2,4	-5,6	-7,2	-3,8	-8,0	-9,2	-6,0	-7,3	-9,2	-4,6	-4,5	-4,7	-2,6
Politikere og toppledere	-0,5	-0,5	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,5	-0,6	-0,4	-0,6	-0,9	-0,2	-1,3	-1,7	-0,6	-1,5	-2,0	-0,5	-1,2	-1,4	-0,4
Administrative og merkantile ledere	-1,3	-1,5	-1,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,6	-0,6	-0,6	-1,8	-1,8	-1,7	-2,7	-2,8	-2,5	-2,2	-2,7	-1,6	-1,6	-2,5	-0,7
Ledere av enheter for vareproduksjon og tjenesteyting	-1,4	-1,3	-1,1	0,2	0,4	-0,1	-0,7	-1,2	-0,3	-2,1	-3,2	-1,1	-3,6	-3,9	-2,8	-3,3	-3,8	-2,4	-1,3	-0,6	-1,1
Ledere i hotell, restaurant, varehandel mv.	-0,5	-0,6	-0,4	-0,4	-0,3	-0,4	-1,1	-1,1	-1,2	-1,0	-1,3	-0,9	-0,4	-0,8	-0,1	-0,4	-0,7	-0,1	-0,4	-0,3	-0,3
Akademiske yrker	-10,5	-10,3	-13,4	-5,9	-3,3	-8,7	-22,2	-15,5	-30,4	-14,0	-14,4	-18,2	-11,0	-11,8	-13,6	-9,5	-10,6	-10,5	-8,3	-10,5	-8,2
Realister, sivilingeniører mv.	-2,2	-2,9	-1,3	-0,3	-0,3	-0,3	-2,8	-3,2	-2,2	-3,2	-3,8	-2,2	-2,6	-3,7	-1,2	-2,2	-3,6	-0,7	-2,3	-3,6	-0,4
Medisinske yrker	-1,3	-0,6	-3,5	-1,6	-0,3	-3,1	-5,2	-1,8	-9,6	-1,6	-1,1	-4,2	-0,9	-0,8	-2,6	-0,8	0,0	-2,5	-0,6	-0,4	-2,1
Undervisningsyrker	-1,9	-1,6	-3,5	-2,9	-1,7	-4,1	-5,9	-3,2	-9,2	-2,3	-1,9	-4,6	-1,9	-1,7	-3,8	-1,5	-1,2	-2,6	-0,8	-1,4	-1,2
Rådgivere innen økonomi, administrasjon og salg	-2,5	-2,1	-3,3	-0,5	-0,2	-0,9	-4,4	-3,1	-5,6	-3,8	-3,5	-4,8	-3,2	-2,3	-4,4	-3,2	-3,1	-3,8	-2,8	-2,7	-3,1
IKT-rådgivere	-1,5	-2,3	-0,5	-0,3	-0,4	-0,2	-2,3	-3,2	-1,1	-1,9	-2,8	-0,6	-1,6	-2,4	-0,6	-1,2	-2,0	-0,3	-0,8	-1,2	-0,2
Juridiske, samfunnsvitenskapelige og humanistiske yrker	-1,0	-0,8	-1,3	-0,3	-0,4	-0,2	-1,7	-0,9	-2,7	-1,4	-1,3	-1,8	-0,9	-1,0	-1,0	-0,6	-0,7	-0,6	-1,1	-1,2	-1,1
Høyskoleyrker	-3,7	-4,6	-2,0	-3,0	-3,8	-2,1	-8,0	-8,7	-6,5	-5,0	-7,7	-2,0	-4,0	-6,0	-1,5	-4,3	-4,3	-3,4	-3,3	-4,0	-1,6
Ingeniører mv.	-2,3	-3,1	-0,6	-1,0	-1,5	-0,4	-3,8	-5,7	-1,4	-3,6	-5,7	-0,7	-2,9	-4,1	-0,5	-2,3	-3,2	-0,4	-2,4	-3,2	-0,3
Helserelaterte yrker	0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,1	-0,4	-0,5	-0,7	0,1	-0,2	-0,2	0,0	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,4	0,2	0,1	0,0
Medarbeidere innen økonomi, administrasjon og salg	-1,4	-1,6	-1,2	-0,2	0,3	-0,6	-3,3	-2,8	-3,6	-2,2	-2,8	-1,7	-1,3	-2,0	-0,9	-2,2	-1,4	-2,9	-1,4	-1,6	-1,4
Yrker innen kultur, idrett mv.	0,3	0,4	0,0	-1,1	-1,6	-0,6	0,1	0,6	-0,4	0,6	0,6	0,3	0,5	0,8	0,1	0,5	0,5	0,4	0,3	0,7	-0,1
IKT-teknikere	-0,3	-0,3	-0,1	-0,5	-0,7	-0,3	-0,5	-0,3	-0,4	0,1	0,3	0,3	-0,3	-0,5	0,0	-0,2	-0,2	-0,1	0,0	0,1	0,1
Kontoryrker	1,8	2,3	1,0	0,0	2,3	-2,4	2,2	4,3	0,7	3,5	4,7	2,3	1,7	2,5	0,3	0,8	1,8	-0,7	0,2	0,5	-1,1
Kontormedarbeidere	1,1	0,7	0,7	-0,8	0,1	-1,7	1,2	1,0	0,9	2,2	1,6	1,9	0,7	0,7	-0,2	0,2	0,6	-0,9	0,1	0,2	-0,9
Kundeserviceyrker	0,3	0,2	0,2	-0,8	-1,8	0,1	0,8	0,9	0,5	0,8	0,6	0,8	0,4	0,5	0,2	0,3	0,5	0,0	0,5	0,1	0,6
Økonomi- og logistikkmedarbeidere	0,3	1,1	0,1	1,5	3,6	-0,7	0,0	1,7	-0,7	0,2	2,1	-0,5	0,5	1,2	0,2	0,2	0,6	0,0	-0,1	0,5	-0,4
Postbud, arkiv- og personalkontormedarbeidere	0,2	0,3	0,1	0,1	0,4	-0,2	0,3	0,6	0,0	0,3	0,5	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2	0,1	0,2	-0,3	-0,3	-0,3
Salgs- og serviceyrker	12,7	6,5	13,0	3,7	5,1	1,8	29,7	18,9	33,4	18,9	12,7	18,6	16,5	10,5	16,6	12,1	5,8	13,8	9,0	3,9	8,8
Yrker innen personlig tjenesteyting	0,7	1,4	0,3	3,0	2,1	3,8	2,4	1,1	2,9	1,6	2,0	1,4	1,2	1,9	0,9	0,8	1,0	0,9	0,9	1,2	1,0
Salgsyrker	4,0	2,4	4,1	0,8	5,8	-4,5	17,5	13,6	19,3	7,3	5,5	7,7	5,9	3,8	6,5	4,0	2,2	4,9	1,9	1,0	1,8
Pleie- og omsorgsarbeidere	7,9	2,5	8,4	0,9	-1,4	2,9	9,6	3,3	11,1	9,6	4,7	9,1	9,1	4,1	8,9	7,2	2,5	7,8	6,2	1,8	5,7
Sikkerhetsarbeidere	0,1	0,2	0,2	-0,9	-1,5	-0,4	0,3	1,0	0,1	0,3	0,6	0,4	0,4	0,8	0,3	0,1	0,1	0,3	0,0	-0,1	0,2
Bønder, fiskere mv.	0,2	0,4	0,2	3,2	5,6	0,7	0,6	0,7	0,7	0,4	0,6	0,4	0,1	0,3	0,1	0,2	0,5	0,1	0,1	0,1	0,3
Jordbrukere	0,3	0,5	0,2	2,9	4,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,3	0,4	0,3	0,1	0,2	0,1	0,3	0,5	0,1	0,2	0,2	0,3
Skogbrukere, fiskere mv.	-0,1	0,0	-0,1	0,3	0,8	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0

Kilde: [Uføretrygdede](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Tabell A1.3 Forts..

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Håndverkere	-1,7	0,0	0,3	-7,4	-15,7	1,5	-2,2	-1,9	1,3	-2,0	0,4	0,7	-1,1	1,5	0,3	1,1	5,1	0,1	1,7	5,9	0,4
Byggearbeidere	-0,5	0,9	0,1	-3,1	-5,6	-0,4	-1,2	-1,0	0,4	-1,3	-0,4	0,3	-0,4	1,2	0,2	1,0	3,5	0,0	1,7	5,1	0,0
Metall- og maskinarbeidere	-0,4	0,3	0,0	-2,3	-3,8	-0,6	-0,4	0,0	0,4	-0,3	1,1	0,0	-0,4	0,3	0,1	0,5	1,8	0,1	0,2	1,1	0,2
Presisjonsarbeidere, kunsthåndverkere, grafiske arbeidere mv.	0,1	0,1	0,1	0,4	-0,2	1,0	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2
Elektrikere, elektronikere mv.	-1,0	-1,5	0,0	-2,9	-5,7	0,1	-0,7	-0,7	0,1	-0,5	-0,3	0,1	-0,5	-0,5	0,0	-0,5	-0,7	0,1	-0,5	-0,7	0,0
Andre håndverkspregede yrker	0,1	0,2	0,1	0,4	-0,5	1,3	0,2	-0,1	0,4	0,1	-0,1	0,2	0,2	0,5	0,1	0,1	0,3	0,0	0,1	0,2	0,0
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	2,0	6,2	1,0	-0,6	-0,8	-0,2	-0,1	0,9	1,0	1,4	6,0	1,0	2,0	7,5	0,8	2,7	6,6	1,5	1,0	3,9	0,8
Prosess- og maskinoperatører	0,5	1,3	0,6	1,0	2,2	-0,2	-0,2	-0,1	0,4	0,4	1,5	0,5	0,4	1,4	0,5	0,9	1,3	1,1	0,8	2,0	0,4
Montører	0,1	0,3	0,0	-0,2	-0,3	0,0	0,1	0,4	-0,1	0,1	0,3	0,0	0,1	0,2	0,0	0,2	0,4	0,1	0,0	0,1	0,0
Transportarbeidere og operatører av mobile maskiner mv.	1,3	4,6	0,4	-1,4	-2,7	0,1	0,0	0,7	0,7	0,9	4,1	0,6	1,6	5,9	0,3	1,6	4,8	0,3	0,1	1,8	0,4
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	3,8	4,7	3,1	13,9	15,5	12,4	3,7	6,0	2,5	2,8	5,5	1,1	4,2	5,4	3,0	4,5	4,8	3,8	4,2	4,9	3,2
Renholdere mv.	2,3	1,6	2,3	3,5	3,7	3,3	1,1	1,0	0,8	1,7	1,9	0,8	2,4	2,0	2,0	2,4	1,4	2,6	2,7	1,8	2,7
Hjelpearbeidere i jordbruk, skogbruk og fiske	0,1	0,2	0,1	2,5	2,0	3,1	0,3	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Hjelpearbeidere i bergverk, industri, bygg og anlegg og transport	0,4	1,5	0,1	3,3	3,9	2,6	0,7	2,6	0,1	0,5	2,1	0,0	0,5	1,6	0,1	0,8	1,8	0,2	0,8	2,2	0,1
Kjøkkenassistenter	0,6	0,4	0,5	2,1	3,7	0,5	0,9	0,6	1,0	0,3	0,5	-0,1	0,9	0,6	0,8	0,7	0,3	0,9	0,6	0,4	0,5
Reklamedistributører mv.	0,2	0,3	0,1	0,3	0,5	0,0	0,5	0,7	0,4	0,3	0,6	0,2	0,1	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1
Renovasjons- og gjenvinningsarbeidere mv.	0,2	0,7	0,0	2,2	1,7	2,8	0,2	0,7	0,1	0,1	0,3	0,1	0,2	0,7	0,0	0,4	1,0	0,1	0,1	0,5	-0,2

Kilde: [Uføretrygdede](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Tabell A1.4 Yrke (2-siffer) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot yrkesfordelingen alle 18-67 år i 2019. Lønnstakere med registrert yrke.

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Alle	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Militære yrker	-0,8	-1,1	-0,3	-3,2	-4,0	-2,2	-0,6	-1,0	-0,2	-0,4	-0,6	-0,1	-0,4	-0,7	0,0	-0,2	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Ledere	-3,5	-3,8	-2,6	-0,5	-0,5	-0,5	-2,0	-2,0	-1,8	-4,4	-5,3	-3,0	-6,3	-7,0	-4,7	-5,7	-6,4	-4,1	-4,0	-5,3	-1,9
Politikere og toppledere	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,5	-0,2	-1,1	-1,2	-0,6	-0,9	-1,2	-0,3	-0,6	-0,8	-0,1
Administrative og merkantile ledere	-1,3	-1,4	-1,1	0,0	0,0	-0,1	-0,5	-0,5	-0,5	-1,7	-2,1	-1,3	-2,3	-2,7	-2,0	-2,0	-1,9	-1,8	-1,6	-1,8	-1,2
Ledere av enheter for vareproduksjon og tjenesteyting	-1,7	-1,7	-1,3	-0,1	-0,1	0,0	-0,7	-0,7	-0,5	-2,0	-2,3	-1,4	-3,0	-3,1	-2,4	-2,9	-3,1	-2,3	-2,4	-2,6	-1,8
Ledere i hotell, restaurant, varehandel mv.	0,0	-0,2	0,1	-0,3	-0,3	-0,3	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3	-0,5	-0,1	0,1	0,0	0,3	0,1	-0,2	0,4	0,5	-0,2	1,2
Akademiske yrker	-10,8	-11,2	-13,0	-5,4	-3,0	-7,9	-17,9	-14,8	-23,4	-12,4	-14,1	-14,9	-9,1	-10,8	-10,9	-9,4	-10,7	-9,7	-12,0	-13,0	11,8
Realister, sivilingeniører mv.	-2,1	-2,8	-1,2	-0,3	-0,3	-0,2	-2,4	-3,0	-1,8	-2,7	-3,5	-1,6	-2,3	-3,2	-1,2	-2,3	-3,4	-0,9	-2,3	-3,6	-0,6
Medisinske yrker	-1,4	-0,8	-3,2	-1,7	-0,3	-3,3	-3,7	-1,8	-6,9	-1,6	-1,0	-4,0	-0,3	-0,6	-1,6	-0,6	-0,3	-1,8	-1,8	-1,0	-3,2
Undervisningsyrker	-2,1	-2,0	-3,3	-2,4	-1,4	-3,4	-4,6	-3,1	-7,0	-1,7	-2,2	-3,1	-1,2	-1,3	-2,7	-1,6	-1,7	-2,2	-2,5	-2,4	-3,0
Rådgivere innen økonomi, administrasjon og salg	-3,1	-2,9	-3,7	-0,4	-0,2	-0,6	-3,8	-3,2	-4,6	-3,6	-3,6	-4,3	-3,5	-3,3	-4,3	-3,5	-3,3	-4,0	-3,7	-3,3	-4,1
IKT-rådgivere	-1,4	-2,1	-0,6	-0,4	-0,5	-0,2	-2,0	-2,8	-1,0	-2,0	-3,0	-0,7	-1,3	-1,9	-0,4	-1,0	-1,4	-0,4	-0,8	-1,2	-0,2
Juridiske, samfunnsvitenskapelige og humanistiske yrker	-0,7	-0,7	-1,0	-0,2	-0,3	-0,2	-1,5	-0,9	-2,2	-0,8	-0,8	-1,2	-0,5	-0,6	-0,7	-0,4	-0,6	-0,3	-1,0	-1,4	-0,7
Høyskoleyrker	-4,7	-6,2	-2,7	-1,9	-1,7	-1,8	-7,2	-8,8	-5,3	-4,9	-8,1	-1,6	-5,4	-6,9	-3,1	-4,6	-5,4	-3,3	-3,3	-4,6	-1,5
Ingeniører mv.	-2,7	-4,0	-0,7	-0,5	-0,7	-0,2	-3,6	-5,4	-1,4	-3,5	-5,6	-0,7	-3,2	-4,3	-0,9	-2,4	-3,7	-0,4	-2,2	-3,4	-0,4
Helserelaterte yrker	0,0	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,3	-0,4	-0,4	-0,7	0,2	-0,2	0,1	0,2	-0,2	0,1	-0,1	-0,2	-0,2	0,1	-0,2	0,2
Medarbeidere innen økonomi, administrasjon og salg	-1,8	-1,8	-1,8	-0,8	-0,3	-1,1	-2,6	-2,6	-2,6	-1,7	-2,3	-1,3	-2,4	-2,4	-2,4	-2,1	-1,5	-2,6	-1,1	-0,7	-1,4
Yrker innen kultur, idrett mv.	0,2	0,1	0,1	-0,6	-0,8	-0,5	-0,1	0,0	-0,4	0,6	0,6	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3	0,4	0,2	0,0	-0,1	0,1
IKT-teknikere	-0,3	-0,4	-0,1	0,1	0,1	0,2	-0,4	-0,4	-0,3	-0,4	-0,5	-0,1	-0,3	-0,3	-0,1	-0,3	-0,4	-0,2	-0,1	-0,1	0,0
Kontoryrker	1,1	1,7	0,2	0,5	1,8	-0,5	1,4	2,8	0,3	1,9	2,5	1,1	0,8	1,7	-0,6	0,4	0,7	-0,5	0,3	0,5	-0,4
Kontorarbeidere	0,6	0,3	0,3	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,3	0,8	0,2	0,7	0,5	0,3	-0,2	0,2	0,3	-0,3	0,2	-0,3	0,1
Kundeserviceyrker	0,3	0,4	0,1	-0,3	0,4	-1,0	0,7	0,9	0,4	0,4	0,5	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3	0,1	-0,1	0,1
Økonomi- og logistikkmedarbeidere	0,1	0,9	-0,3	0,2	0,8	0,1	-0,1	1,0	-0,6	0,6	1,7	0,1	-0,1	0,8	-0,6	-0,2	0,1	-0,4	0,2	0,9	-0,4
Postbud, arkiv- og personalkontorarbeidere	0,1	0,2	0,0	-0,1	0,1	-0,2	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,3
Salgs- og serviceyrker	13,1	7,3	14,0	8,4	4,0	7,0	22,7	14,4	26,1	15,3	10,2	15,6	13,6	7,0	14,4	10,4	4,9	12,6	7,5	3,2	9,6
Yrker innen personlig tjenesteyting	1,7	1,5	1,9	2,5	0,8	3,4	3,2	1,9	3,9	2,0	1,8	2,1	1,4	1,7	1,4	1,3	1,6	1,2	1,1	0,7	1,7
Salgsyrker	4,9	3,3	5,3	3,7	3,1	2,5	11,4	8,5	12,9	6,0	4,4	6,5	4,2	2,5	4,7	3,2	1,6	4,1	3,2	1,5	4,4
Pleie- og omsorgsarbeidere	6,4	2,4	6,7	2,5	0,6	1,3	7,9	3,6	9,0	7,0	3,6	6,5	7,9	2,7	8,3	5,9	1,8	7,1	3,2	0,8	3,5
Sikkerhetsarbeidere	0,1	0,1	0,2	-0,3	-0,5	-0,1	0,2	0,4	0,3	0,3	0,3	0,5	0,0	0,1	0,1	0,0	-0,1	0,2	0,0	0,1	0,0
Bønder, fiskere mv.	0,3	0,6	0,2	1,1	1,1	1,3	0,5	0,7	0,4	0,3	0,6	0,2	0,3	0,7	0,1	0,3	0,7	0,1	0,2	0,3	0,2
Jordbrukere	0,3	0,5	0,3	1,3	1,5	1,3	0,5	0,7	0,4	0,2	0,4	0,1	0,2	0,4	0,1	0,4	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2
Skogbrukere, fiskere mv.	0,0	0,1	0,0	-0,2	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,0	0,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0

Kilde: [Uføretrygd](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Tabell A1.4 Forts..

	18-67 år			18-24 år			25-34 år			35-44 år			45-54 år			55-61 år			62-67 år		
	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K	Alle	M	K
Håndverkere	-0,1	3,1	0,4	-2,5	-2,8	1,0	-1,0	0,9	0,8	0,0	4,3	0,4	0,2	4,6	0,1	1,7	5,4	0,2	4,6	9,9	0,5
Byggearbeidere	0,7	3,3	0,1	-0,3	0,4	0,3	0,0	1,8	0,2	0,5	3,6	0,2	0,6	3,6	0,1	1,7	4,6	0,0	3,6	7,8	0,0
Metall- og maskinarbeidere	-0,3	0,2	0,1	-0,8	-0,9	0,4	-0,4	-0,1	0,2	-0,2	0,8	0,1	-0,3	0,6	0,0	-0,1	0,2	0,0	0,8	1,7	0,2
Presisjonsarbeidere, kunsthåndverkere, grafiske arbeidere mv.	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
Elektrikere, elektronikere mv.	-0,6	-0,7	0,0	-1,6	-2,4	0,1	-0,7	-1,0	0,2	-0,4	-0,3	0,0	-0,3	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,4	0,0
Andre håndverkspregede yrker	0,1	0,2	0,1	0,0	-0,2	0,2	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,5	0,0	0,3	0,5	0,2	0,1	0,0	0,3
Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.	1,7	5,0	0,9	-0,4	-0,4	0,5	0,5	1,8	1,1	1,4	5,2	0,7	2,0	6,8	0,9	2,6	6,5	0,7	3,0	5,9	1,3
Prosess- og maskinoperatører	0,2	0,8	0,4	0,1	0,7	0,0	0,0	0,4	0,2	0,1	0,6	0,3	0,3	1,1	0,4	0,4	0,7	0,5	1,1	1,6	0,8
Montører	0,0	0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,2	-0,1	0,0	-0,2	0,2
Transportarbeidere og operatører av mobile maskiner mv.	1,4	4,1	0,5	-0,5	-1,1	0,6	0,6	1,4	0,8	1,4	4,6	0,5	1,7	5,5	0,6	2,2	5,6	0,2	2,0	4,5	0,3
Renholdere, hjelpearbeidere mv.	3,7	4,7	2,9	4,0	5,5	3,2	3,6	6,1	2,0	3,1	5,1	1,6	4,2	4,5	3,7	4,4	4,7	4,0	3,8	3,1	4,2
Renholdere mv.	1,9	1,2	1,9	1,3	0,3	1,9	0,8	0,8	0,5	1,5	1,4	1,0	2,6	1,7	2,6	2,4	1,5	2,7	2,2	1,1	2,9
Hjelpearbeidere i jordbruk, skogbruk og fiske	0,1	0,1	0,0	0,2	0,4	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Hjelpearbeidere i bergverk, industri, bygg og anlegg og transport	0,8	2,1	0,2	0,8	2,0	0,4	1,4	3,3	0,4	0,8	2,4	0,1	0,6	1,8	0,2	0,9	2,0	0,1	0,7	1,6	0,0
Kjøkkenassistenter	0,6	0,4	0,7	0,9	1,8	0,1	0,7	0,5	0,7	0,5	0,4	0,4	0,8	0,3	0,9	0,7	0,3	1,0	0,8	0,2	1,3
Reklamedistributører mv.	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0
Renovasjons- og gjenvinningsarbeidere mv.	0,3	0,7	0,1	0,7	1,0	0,6	0,5	1,0	0,2	0,3	0,8	0,1	0,2	0,6	0,0	0,3	0,7	0,1	0,0	0,1	0,0

Kilde: [Arbeidsavklaringspenger](#) og System for persondata, Statistisk sentralbyrå

Figurregister

Figur 1.1	Sykefraværsprosent for legemeldt sykefravær for lønnstakere (prosent), etter kjønn og yrkesfelt, 4. kvartal 2020.....	9
Figur 1.2	Sykefraværsprosent for legemeldt sykefravær for lønnstakere (prosent), etter kjønn og næring, 4. kvartal 2020	10
Figur 3.1	Nye uføretrygdede i 2020 etter første uføretidspunkt. Kumulativt antall	16
Figur 3.2	Nye mottakere av AAP i 2020 etter første uføretidspunkt. Kumulativt antall	16

Tabellregister

Tabell 3.1	Nye uføretrygdede i 2020 etter kjønn og alder. Antall og prosent av befolkningen	15
Tabell 3.2	Nye mottakere av AAP i 2020 etter kjønn og alder. Antall og prosent av befolkningen ..	15
Tabell 4.1	Siste år med yrkestilknytning 1993-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter alder og kjønn. Prosent	18
Tabell 4.2	Siste år med yrkestilknytning 1993-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter alder og kjønn. Prosent	18
Tabell 5.1	Yrke (1-siffernivå) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosent.....	20
Tabell 5.2	Yrke i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent.....	22
Tabell 5.3	Yrke i siste måned med registrert kode i perioden 2015-2020 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosent.....	24
Tabell 5.4	Yrke i siste måned med registrert kode i perioden 2015-2020 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent.....	24
Tabell 5.5	Yrke i siste år med yrkestilknytning i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosent.....	26
Tabell 5.6	Yrke i siste år med yrkestilknytning i perioden 2009-2020 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent.....	27
Tabell 5.7	Yrke (1-siffernivå) året forut for gjeldende uføretidspunkt i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosent	28
Tabell 5.8	Yrke (1-siffernivå) året forut for gjeldende uføretidspunkt i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent	29
Tabell 5.9	Yrke (1-siffer) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot yrkesfordelingen alle 18-67 år i 2019. Lønnstakere med registrert yrke	30
Tabell 5.10	Yrke (1-siffer) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot yrkesfordelingen alle 18-67 år i 2019. Lønnstakere med registrert yrke	31
Tabell 6.1	Sist registrerte næring 2009-2019 for nye uføre i 2020, etter kjønn og alder. Prosent ...	33
Tabell 6.2	Sist registrerte næring 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent	34
Tabell 6.3	Næring i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye uføre i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot næringsfordelingen blant alle 18-67 år i 2019. Sysselsatte med registrert næring	35
Tabell 6.4	Næring i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot næringsfordelingen blant alle 18-67 år i 2019. Sysselsatte med registrert næring	35
Tabell 6.5	Sist registrerte næring 2009-2019 for nye uføre og nye mottakere av AAP i 2020 som er klassifisert som selvstendig næringsdrivende, etter kjønn. Prosent	36
Tabell A1.1	Yrke (2-siffernivå) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosent.....	41
Tabell A1.2	Yrke (2-siffernivå) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosent.....	43
Tabell A1.3	Yrke (2-siffer) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye uføretrygdede i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot yrkesfordelingen alle 18-67 år i 2019. Lønnstakere med registrert yrke	45
Tabell A1.4	Yrke (2-siffer) i siste år med registrert kode i perioden 2009-2019 for nye mottakere av AAP i 2020, etter kjønn og alder. Prosentpoengs forskjell målt mot yrkesfordelingen alle 18-67 år i 2019. Lønnstakere med registrert yrke.	47

Tallgrunnlag til figurer

Figurdata 3.1 Nye uføretrygdede i 2020 etter første uføretidspunkt. Kumulativt antall

	Antall	Kumulativt antall
1999 og tidligere	190	190
2000	54	244
2001	87	331
2002	95	426
2003	121	547
2004	115	662
2005	161	823
2006	186	1009
2007	245	1254
2008	385	1639
2009	455	2094
2010	622	2716
2011	750	3466
2012	1076	4542
2013	1349	5891
2014	2461	8352
2015	4414	12766
2016	4054	16820
2017	3942	20762
2018	3530	24292
2019	2958	27250
2020	266	27516

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figurdata 3.2 Nye mottakere av AAP i 2020 etter første uføretidspunkt. Kumulativt antall

	Antall	Kumulativt antall
1999 og tidligere	96	96
2000	36	132
2001	49	181
2002	69	250
2003	65	315
2004	79	394
2005	105	499
2006	149	648
2007	198	846
2008	314	1160
2009	335	1495
2010	513	2008
2011	665	2673
2012	877	3550
2013	1213	4763
2014	1962	6725
2015	1994	8719
2016	2142	10861
2017	2506	13367
2018	6749	20116
2019	32952	53068
2020	8652	61720

Kilde: Statistisk sentralbyrå.